TÜRK SOLU

10 Aralık 1968
Yıl: 2
Sayı: 56
125 Kuruş

Türk İşçilerini Amerikan mahkemeleri yargılıyor!

AP'YE KARŞI ANAYASAYI SAVUNALIM!

Kurtuluş Savaşımızı izleyen yıllarda, Kemalistlerin temsil ettiği ilerici, cumhuriyetçi, lâik akıma karşı duran ve Türkiye'deki feodal güçlerle, bunları temsil eden teokratik kurumlarla ve bunların arkasındaki Batı emperyalizmi ile bağı koparmak istemeyen, teokratik düzenin Halifelik gibi kurumlarını muhafaza etmekten yana olan güçlü siyasî çevreler vardı. Bu çevreler, Zaferden sonra bir siyasî parti olarak ortaya çıktılar: Terakkiperver Cumhuriyetçi Fırkası. Bu parti, Kemalistlere karşı, Komprador — Feodal Ağa ittifakını temsil etmekteydi ve daha kuruluşunun ilk gününden, sonraları pek geçerli olacak bir yola, dini siyasete âlet etmek yoluna başvurdu.

Doğu Anadolu'da bir Nakşibendî Şeyhinin Arap dilinde kaleme alınmış, hilâfetin ihya edileceğini ilân eden bir fetvası ile baş'ayan 1925 isyanından sonra, (ki bu isyanı İngiliz emperyalizminin dolaylı desteğiyle tezgâhlıyan Seyyit Abdülkadir ve Şeyh Said gibi kimseler, çilekeş ve yiğit doğu halkına en büyük kötülüğü etmişlerdir), Takrir-i Sükûn Kanunu ile Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı. O sırada yeni kurulan İsmet Paşa kabinesi, ne çâre ki sağa vurmakla yetinmedi, Doğu Anado'u'da biricik çözüm yolu olan derebeylik düzeninin kaldırılması ve emekçi yığınla-

Lûtfen sayfayı çevirin

AP'ye karşı Anayasayı savunalım!

İktidardakı AP'nin son büyük kongresinde 27 Mayısın son izlerini silme yolunda alınan karar, «27 Mayısın devrimci niteliği» gözönünde tutularak değerlendirilmelidir.

rın yararına dönüşümlere gidilmesini istiyen sola da vurdu ve Sosyalist İşçi Çiftçi Partisini de kapadı, sol yayını yasakladı.

1945 yılında, İkinci Dünya Savaşı müttefiklerin zaferiyle sona erdikten sonra, iktidardaki CHP, bazı dış ve iç etkilere boyun eğerek, çok partili düzene geçmeyi gerekli saydı. Bizde çok partili düzen, CHP'nin sağındaki güçlere tam bir özgürlük verilmesine karşılık, sola karşı baskının artması biçiminde belirdi. 1945 — 1950 döneminde, iktidar partisi ile ana muhalefet partisi Demokrat Parti, aralarında irticaa taviz ve emperyalizme yardakçılık yarışına giriştiler. Bu yarışı, sırtında yumurta küfesi taşımayan ve anti-kemalist bir politika izlemede daha kararlı davranabilen DP kazandı ve 1950'de iktidara geldi. Böylece daha İkinci Dünya Savaşı yıllarında, Saraçoğlunun halka karşı politikası zamanında kökleri atılan «Anti-Kemalist karşı devrim» perçinlenmiş oldu.

Sınıf niteliği bakımından Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ne idiyse DP de oydu. DP de emperyalizme bağlı işbirlikçi sermaye-feodal ağa ortaklığının siyaset alanındaki baş temsilcisi oldu. Ve temsil ettiği bu gerici güçlerin çıkarına uygun bir politika izledi. Türkiye nin Amerikan emperyalizminin vesayeti altına sokulması 1950 - 1960 dönemindedir. Toplumsal hayatımızın bütün alanlarında işbirlikçi sermaye-feodal ortaklığının tahakkümünün perçinlenmesi de bu dönemdedir. Ve halkın dinî inançlarının en utanmazca sömürülmesi bu dönemdedir...

27 Mayıs, her bakımdan tutarlı olmasa da, siyasî bir programdan yoksun bulunsa da Atatürkçü asker - sivil aydın zümrenin, DP'nin temsil ettiği anti-kemalist karşı-devrime direnişidir. 27 Mayıs, kötüye gidişi hiç değilse bir süre için durdurmuş ve toplumumuzdaki devrimci birikime bir ölçüye kadar açığa çıkma ve gelişme o'anağı sağlamıştır. 27 Mayısı örgütlendiren Atatürkçü subayların, statükocu çevrelerin baskılarına kapılmış olmaları ve Demirel iktidarına varacak olan raya girme hatâsını işlemeleri, 27 Mayıs'ın genel ilerici niteliğini değiştirmez.

İktidardaki AP'nin son Büyük Kongresinde 27 Mayısın son izlerini silme yolunda alınan karar, «27 Mayıs'ın devrimci niteliği» göz önünde tutularak değerlendirilmelidir.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ne idiyse, Demokrat Parti ne idiyse, Adalet Partisi de odur: İşbirlikçi sermaye - feodal ağa ortaklığının politika alanında baş temsilcisi... Türkiye'deki yerli ve yabancı en gerici güçleri temsil eden bu siyasî örgütün, Atatürkçülüğün ilerici direnişini temsil eden 27 Mayısa diş bilemesi tabiîdir. Gerici AP politikacılarının hep birlikte 1961 Anayasasının Başlangıç Bölümünü kaldırmak istemeleri ve bu yolda karar almaları tabiidir. Anayasamızın Başlangıç Bölümü, Anayasanın tümünün dayandığı temel ilkeleri ihtiva eden bir özettir. Özet kaldırı'ınca sıra maddelere gelecektir. Örneğin, «Türkiye Cumhuriyeti insan haklarına ve **Başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan** milli, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir» diyen ikinci madde mutlaka değiştirilmek istenecektir.

«Milli demokratik lâik ve sosyal hukuk devleti» kelimelerinin herbiri, bütün gerici politikacıların, bütün işbirlikçilerin uykularını kaçıran kelimelerdir. Bunlar sadece Anayasanın ikinci maddesinin doğru yorumlanarak uygulanmasının kendilerinin ve temsil ettikleri sömürücü güç'erin iktisadî ve siyasî sömürü olanaklarından yoksun kalmaları sonucunu vereceğini pek iyi bilirler. Elbette ki bunlar, Anayasanın hem Başlangıç Bölümüne hem Türkiye'nin millî, demokratik, lâik ve sosyal bir devlet niteliğini perçinleyen Anayasanın öteki maddelerine karşı olacaklardır. Ve ellerine geçen ilk fırsatta Başlangıcı ile birlikte tüm Anayasa'yı ortadan kaldırmak için o fırsattan yararlanmakta kusur etmiyeceklerdir.

Bu fırsat onlara verilmemelidir. Bu fırsatı vermemek için, Anayasa'yı korumak için, Anayasanın demokratik bir ruhla yorumlanması ve uygulanması için, siyasî eğilimi ne olursa olsun, bütün yurtseverler uyanık davranmak ve o'anca güçleriyle Anayasayı gerici işbirlikçilere karşı savunmak görevi ile yükümlüdürler.

Almanya'dan TÜRK SOLU'na

Çok değerli Türk Solu dergisi yazı işleri müdürü selam eder sosyalist mücadeleniz de allahtan başarılar dilerim. Gerçek sosyalist dergimizi Türkiyeden getirtiyorum. Fakat samimi bir kimsem Türkiyede olmadığı için benim için müşkül oluyor derginize ben abone olmak istiyorum fakat para meselesini ilk defa bir aylık kaç mark tutar isterseniz Türkiyeden İstanbuldaki arkadaşlarıma mektup yazayım bedelini onlar öder. Bana en kısa zamanda bilgi vermenizi rica ederim. Ben Almanya'da işçiyim kalpten sevgi ve selamlarımı işçi arkadaşlarım adına sunar ve size başarı muaffakiyet dilerim.

Ahmet Erdal

başyazı

Özel Hukuk

Vatansever gençliğe uslu uslu oturup, etliye sütlüye karışmadan, eğitim olanakları da yoktur. Haklarına sahip çıkmazlarsa, olanı da alıp götürürler.

Yeraltı servetlerimiz-madenlerimiz, petrollerimiz - nasıl özel teşebbüsün, hem de yabancı kumpanyaların emrine verilmişse; nasıl bir yığın derebey artığına kırkar, ellişer köyde özel egemenlik tanınmışsa, nasıl ziraata en elverişli binlerce dönüm toprak, toprak ağalarının özel mülkiyetine terkedilmişse; nasıl ithalat ve ihracat işleri, bankalar, sigortalar bu fakir milletin daha da yoksullaşması pahasına yerli ve yabancı özel sermayenin emrine sokulmuşsa; sahillerimizi para-babalarının özel kâşaneleri nasıl işgal etmişse, nasıl emekçilerimiz yarı aç yarı tok, yerli ve yabancı özel sermayenin hunharca sömürüsüne terkedilmişse — Bu örnekler saymakla bitmez — bu özellik salgını 1960'tan bu yana eğitim alanında da almış yürümüştür:

Taşrada çoğunlukla özel tarikatlar, özel Kur'ân Kursları, büyük şehirlerde yerli ve yabancı özel ilk ve orta okullar liseler, yüksek okullar...

Çocuklarımızın körpecik beyinleri bir yığın sorumsuz kurumda ticaret metaı haline getirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı genellikle DP ve AP iktidarları zamanında iç ve dış politikadaki genel tutuma uygun olarak, Amerikan emperyalizminin kültür uzmanlarının öğütlerine uyarak bu körpe beyinlerin, asrımızın ekonomik, politik, sosyal ve teknolojik akımlarından uzak kalmasını öngören bir eğitim politikası uygulamıştır. Bütçe ona göre ayarlanmakta ve sarfiyat ona göre yapılmaktadır.

Nüfusumuzun çoğunluğu okuyup yazma bilmediği halde ve yüksek öğrenim yapabilme şansı küçük bir azınlığa kaldığı halde, yüksek öğrenim gene de tam bir keşmekeş içerisindedir. Binlerce genç lise mezunu açıkta kalmaktadır.

İktidar çıkar yol olarak özel yüksek okulları görmektedir. Özel demek pahalı, daha doğrusu, daha çok parayı gerektiren okul demektir. İktidar — hiç olmazsa olanlar okusun — anlayışı içindedir.

Örneğin, bir öğrenci sınava girdi, gereken başarıyı sağlayamadı, puan tutturamadı diyelim. Basar parayı, girer istediği özel yüksek okula. Buna kim ne ka rışır, anlayışı içindedir Millî Eğitim Bakanı.

İktidar teşrii ve kısmen icrai organlara hakim olmakla yetinmeyip, özel okullar kanaliyla kazai organları da denetimine almak çabasındadır. İktidar devrimci güçlere karşı tek ya da toplu olarak komplolara mı kalkıştı? Örtbas edilmelidir; işten el mi çektirdi? itiraz boşuna olmalıdır. Kaba kuvvet mi kullanıldı? Kim vurduya gitmelidir. Oysa iktidar tarafsız yargıçların yönettiği mahkemelerde sık sık bozguna uğramaktadır. Bu bozgunlar onu Yüksek Özel Okullar politikasına daha da itmektedir.

İşte, Özel Yüksek Hukuk Okulunun açılma hazırlıkları bitmek üzere iken, İstanbul Hukuk Fakültesinde başlıyan öğrenci boykot ve yürüyüşleri, derhal Ankara'ya da sıçramış ve arkadan geniş çapta diğer fakültelerin öğrencilerinin fiili desteğini de kazanmıştır. Öğrenci eylemlerine karşı, çoğu zaman tedirgin, kararsız ve hattâ karşı çıkan öğretim ve yönetim üyeleri bu kez çoğunlukla eylemi desteklemişlerdir. Hattâ Ankara'daki yürüyüşe öğrencilerle birlikte katılmışlardır. İstanbul Hukuk Fakültesi Senatosu tüm yüksek özel okulların Anayasa'ya aykırı olduğunu, halk oyuna duyurmuştur. İstanbul Barosu da öğrenci direnişini desteklediğini ve baro ilgililerinin yüksek özel okullarda görev almamalarını sağlık vermiştir.

İşte, işi tam kotarmak üzere olan iktidar bu geniş kampanya karşısında neye uğradığını şaşırarak, önce suçu, arası hiç te iyi olmayan, Danıştay'a yüklemeye yeltenmiş, sadece Danıştay kararını uyguladığını bildirmiş. Amma arkadan ortaya çıkmış ki, Özel Yüksek Okullar'a ilgili 625 sayılı Yasa çıktıktan sonra Danıştay'ın kararları Özel Yüksek Okulların açılamıyacağı merkezindedir.

İktidar bakıyor ki papuç pahalı, derhal her zamanki, geçici gerileme taktiğini, uygulamıştır. 625 sayılı yasanın çıkmasından sonra değişen Danıştay içtihatlarının birleştirilmesi önerisinde bulunuyor derhal. Daha doğrusu Danıştay Millî Eğitim Bakanlığına bu yolu telkin ederek dönüş yolunu göstermiş, Eğitim Bakanlığı da çâresiz bu dönüşe gitmiştir.

Öğrenciler İnönü'nün uslu durma telkinlerine kapılsalardı veya Aybar'ın sokağa dökülürseniz faşizm gelir, yollu sadece yılgınlık veren öğütlerine itibar etse'erdi, atı alan Üsküdarı geçmiş olacaktı.

Emperyalizmin boyunduruğundaki halkların ve bu arada bu halkların bir parçası olan üniversite gençliğinin, zorunlu olarak izliyecekleri yol, emperyalizm ve yerli işbirlikçileri ile çatışa çatışa, boyunduruğu parçalama eylemi içinde, kullanılır hâle gelecektir.

Tabii ülkeler halklarına başka türlü hayat hakkı yoktur. Bunun gibi vatansever gençliğe uslu uslu oturup, etliye sütlüye karışmadan, eğitim olanakları da yoktur, haklarına sahip çıkmazlarsa, olanı da alıp götürürler.

İlim adamı olmak hevesiyle eğitim yapmaya çalışırken bir de bakar ki özel sektörün oyuncağı olma yolunu tutmuştur. Ya da bakar ki, Amerikan generallerinin emrinde, Vietnam'da almıştır soluğu... Bir de bakar ki istiklâl mücadelesi veren mücahit'erle kanlı bir savaşa tutuşmuştur.

Mahkeme kanalıyla aldığımız tekziptir.

Sayın Mihri Belli,

Beş yıla hüküm giymişsiniz. Sizin deyiminizle (gülü seven dikenine katlanır). Ama ben kimseye, sevdiği gülün, cinsi, rengi, mahiyeti ne olursa olsun dikeni batsın, istemem.

Sinmem gerektiğini söylemişsiniz savunmanızda. Hakkınızda pek çok sözler duyardım. 1944 TKP. tevkifatında tabutluğa konmuşsunuz, dövülmüşsünüz, konuşmamışsınız. Ama kaldığınız odada yastığınız arasında ele geçen bir mektupla yiğitliğinizi (!) boşa çıkartmış, olanı biteni polisin eline — eser-i kaza ile — ulaştırmışsınız. Tuhaf bir tesadüf. 1954 mahkemesinde de gene üzerinizde bir mektup çıktı. Bugünkü sayın eşiniz, yazdığı mektupta ilk tahkikat sırasında vermiş bulunduğu 176 sayfalık ifadesini duruşmada reddetmesine rağmen size el yazısı ile yazılmış 54 sayfalık bir mektupla ilk tahkikat ifadelerini teyid etmiş, mektup, sizin üzerinizden çıkmış, pek çok gencin mahkûmiyetine sebep olmuştu. O sıralar size (Mektupçu Mihri) diyorlardı. Daha ağır suçlamalar vardı ama, bunları tekrarlamak bana düşmez.

Sayın Mihri Belli: İster burjuva, ister proletarya, isterse karşı devrimci olsun; bunlardan birini seçen kişi öncelikle NAMUSLU insanlarla işbirliği yapmak ister. Yâni İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde (Sansaryan Han) bugünkü sayın eşinize söylediğiniz gibi, başkalarının hayatlarına karşı da sorumluluk duyan insanlar'a! Tevkif edildiğim 8 Eylül 1952 tarihinde daha ilk sorgum sırasında isnatları reddederken, hakkımdaki eski dostlarımdan sekiz on kişinin verdiği ifadeyle kıskıvrak bağlanmıştım. 7 Kasım 1952'de Harbiye Cezaevine geldiğim zaman, birbiri aleyhine ifade vermiş 150 sanık ihtilâl marşları fısıldıyor, bu marşları birbirlerine öğretiyordu. Sinmesi lâzım gelenler varsa ben değilim herhalde.

Aclan Sayılgan

olaylar•

Tuhaftır, Aybar en çok Sadun Aren'i jurnallediği için hücuma uğramaktadır. Oysa Aybar buna benzer jurnallemeleri bazan tam tersi CİA ajanı gibi en ahlâksızca isnatları, yüzü aşkın TİP mensubuna da uygulamıştır.

TİP

Geçen sayımızda verdiğimiz, Arencilerin yeni genel kongre hazırlığı içinde oldukları ha beri doğrulanmış bulunuyor. 8 TİP milletvekili Aybar'ın parti içinde bölücü tutum ve davranışlarda bulunduğunu öne sürerek Genel Yönetim Kurulu seçimlerinin yenilenmesi için gerekli imzaları toplamağa başlamışlardır. Delegelerden imza almak için nerede TİP örgütü varsa oralara dağıldıkları haber veriliyordu.

Bu kış kıyamette kimin nerelere gittiğini bilmeyiz, ama Genel Sekreter Nebioğlu'nun basına verdiği demeç, bu, delegeleri ziyaret gezisini suya düşürücü nitelikteydi. Nebioğlu o'ağanüstü kongreyi toplamak için Genel Yönetim Kurulu'nun toplantıya çağrıldığını söylemişti. İşin aslında Aybar, Nebioğlu'nun ağzından demek istiyordu ki: Ben size genel kongre filan toplatmam. Evvelâ çağırırım Genel Yönetim Kurulu'nu, gerekirse onun adına toplarım genel kongreyi. Sonra yine Aybar Nebioğlu'nun ağzından demek istemiştir ki Merkez Yürütme Kurulu'na: Bir süre olsun Genel Yönetim Kurulu üyelerinin elimin altında bulunmasında yarar vardır. Ve sonra yine Nebioğlu'nun ağzından demek istemiştir ki kendikendisine: Bu arada hem de onlarla başbaşa kalıp bir kere daha dökerim içimi...

Nebioğlu verdiği demeçte diyor ki: Tüzük hükümlerine göre, bu milletvekillerinin kesin ihraçlarını gerektirecek faaliyetleri sabit olduğu halde, kongreden önce Haysiyet Divanı'na sevkedilmelerini ve üyelik görevlerinin askıya alınmasını Merkez Yürütme Kurulu uygun bulmamıştır. Aybar, 8 milletvekilinin partiden ihracını, Genel Yönetim Kurulu ve belki de genel kongrenin geniş tasvibinden sonra tasarlıyor olmalı. Bu arada, geniş çapta basına akseden iç çatışmalara katılmamakla, delege'er gözünde mağdur du ruma düşüp puan toplama taktiğini uyguluyor da olabilir.

Aybar kendisini mağdur durumda gösterme taktiğini uygulaya dursun, Çetin Altan köşesinde denk getirdikçe halkoyu indinde iler tutar tarafını bırakmamaktadır. Bu arada Yunus Koçak'ın demecini de yayınladı: «Partinin tepesindeki kişi sadece bir açıkgöz dür. Ve sahipsiz sandığı sosyalizmi gecekondu ticareti gibi kullanmak istemiştir. Bu kişi Türkiye'de tek başına kalsa ve elinde yeni bir düzen kuracak imkân o'sa, kuracağı düzen mutlaka sosyalizme ve halka karşı bir düzen olur.»

Hele Behice Boran'ın Beyoğlu ilçesindeki sohbet toplantısında söyledikleri daha da ilginçtir. Boran'a göre Aybar **«egoist» bir kişidir, «kindar» dır, «bir kimseye taktı mı kinini ölünceye kadar devam ettirir»,** Aybar **«jurnalci»** dir.

En yakın mesai arkadaşları tarafından böylesine suçlanan bir lider, bu suçlamalardan puan mı toplar, puan mı kaybeder? Tartışma götürür.

Tuhaftır, Aybar en çok Sadun Aren'i jurnallediği için hücuma uğramaktadır. Oysa Aybar bazen buna benzer jurnallemeleri, bazen tam tersi CİA ajanı gibi en ahlâksızca isnatları yüzü aşkın TİP mensubuna da uygulamıştır. Aybar'a öncelikle takvim yaşları bu 8 milletvekilinden küçük olan, ama süreli devrimci eylem yaşları çok daha büyük olan bu yüzü aşkın TİP mensubuna yaptıklarından dolayı hücum edilmeliydi. Bu 8 mil letvekili kendileri de bu konuda suçlu olabilirler ve hattâ içlerinden bazıları, örneğin Behice Boran bu jurnalcilik işinde, Aybarı zaman zaman aratmıştır da. Sahici devrimci güçler önünde başlarını biraz olsun dik tutabilmek için bu suçluluğun zorunlu kıldığı özeleştiriyi yapmaktan gayrı çıkar yolları yoktur.

Grevci işçiye ateş açıldı

5 Kasım 1968'de başlayan Magirus'taki grev işveren ve taraftarlarının zorbalığına karşı gittikçe güçlenerek devam etmektedir. Grevin otuzuncu günü grevci işçilerden biri, tabanca ile işveren taraftarlarınca vurulmuştur.

Hamit Durmaz isimli grevci işçi, grev gözcülüğü görevini yaptıktan sonra, grevci arkadaşları ile birlikte eve gitmek üzere yola çıktıkları sırada, fabrikadan 50 metre mesafede köşeyi dönerlerken tabanca'ı saldırıya uğramışlardır. Marangoz ustabaşısı olan katil Abdurrahman Sevindik bir kaç arkadaşı ile birlikte daha önce pusu kurmuş o sırada geçen grevcilere, «Niye çalışmıyorsunuz ulan, sizin hepinizi temizliyeceğiz» diye bir nara atmış ve sekiz el ateş etmiştir.

Kurşunlardan birisi Hamit Durmaz'ın kasık nahiyesine isabet etmiş ve «yandım» diye sendeliyerek düşmüştür.

Hamit Durmaz derhal Guraba hastanesine kaldırılmış ve o sırada olayı haber a'an Sendika Genel Başkanı ile diğer yöneticileri derhal Guraba Hastanesine giderek Hamit Durmaz'ı Samatya Hastanesine naklettirmiş lerdir.

Olay yerinden kaçan katil ve arkadaşları er tesi gün sabaha karşı yakalanarak nezaret altına alınmıştır. Grevci işçilerde heyecan son haddini bu'muştur. İşçiler, işveren ve vekillerine «katiller» diye bağırmaktadır. Otobüsler taşlanmıştır. Zorbalık grevi zayıflatmak şöyle dursun, işçileri daha da direnmeye sevkedecektir. Aksine grev güçlenecektir.

Bu arada Maden — İş Sendikası Magirus grevinde bir ŞENLİK düzenlemiştir. ŞENLİK 8 Aralık 1968 Pazar günü Magirus fabrikasının karşısında sabahtan başlıyarak devam edecektir. ŞENLİK için özel bir program hazırlanmıştır. Şenlikte, saz şairleri ha'k türküleri okuyacak, tiyatro (skeç) oyunları gösterilecek, bazı sanatkârlar şarkı ve türküler okuyacak ve grevci işçilerin şenlik için hazırladıkları sürpriz gösterileri yapılacaktır.

Haber alındığına göre, bazı fabrikalardaki işçiler, ŞENLİK için şimdiden hazırlıklara başlamışlardır. ŞENLİGE katı'acak işçiler fabrika fabrika özel programlar hazırlamaktadır. Bu programlara göe bazı fabrika işçi leri grevci kardeş'erini desteklediklerine ve onların yanında olduklarına dair pankartlar hazırlamakta, bazıları davul-zurna ekip'eri tutmakta ve diğer yandan da grevci kardeşlerine götürecekleri hediyeleri hazırlamaktadırlar.

İşçilerden başka şenliğe, GENÇLERİN ve diğer emekçi halktan da grevci işçileri manen destekleyen ve bu işe gönül vermiş olanların katılacak'arı zannedilmektedir.

Şenlik günü Maden — İş'in misafiri olarak İstanbul'da bulunacak olan 1.500.000 üyeli Milletlerarası Otomobil, Uçak ve Traktör İşçileri Sendikası Genel Başkanı Walter Reuther'in de, şenliği ziyaret edeceği söylenmektedir.

Orta Doğu'da gerginlik

Dünya olaylarının ağırlığı tekrar Orta Doğuya kaydı. Daha doğru ifade etmek gerekirse uzun süre içten içe gelişmekte olan olay, geçen hafta başlıyan aralıklı çarpışmalarla, tekrar su yüzüne çıktı. Her an iki bloku karşı karşıya getirebilecek çekirdek Orta Doğuda mevcut... Bu, genellikle gösterildiği gibi İsrailin harp öncesi hudutlara çekilmemesi veya Arap komandolarının devamlı sabotajları vs. değildir. Bunlar ana sorunun bugünkü tâlî görüntüleri ancak... İsrail bir takım avantajlar sağlıyarak tekrar eski sınırlarına çekilse, veya buna zorlansa genel çatışma tehlikesi ortadan ka'kacak mı? Hiç zannetmiyoruz. Sorunun kökleri İsrailin yaz saldırısının ana sebebi olduğu kadar bundan da ötede, İsrail diye bir devlet ortaya çıkarılmasının ana sebebi olmaya kadar uzanıyor. Bu, emperyalizmin Ortadoğudaki büyük hayatî çıkarları olması ve bu çıkarların tehlikeye düşmesi sorunudur. Dünyanın en zengin petrol yatakları, güney denizleri ve Hindistan yolunun emniyeti bakımından bölge, Aglo - Amerikan emperyalizmi için her zaman 1. derecede önemliydi.

1. Dünya harbi sonunda Osmanlı İmparatorluğundan ayrılan bu topraklar İngiliz ve Fransız egemenliği altında sözüm ona muhtar küçük krallık ve sultanlıklara bölündü. Bunlara hâkim hanedan ve aile'er arasında düşmanlıklar yaratıldı. Bir kısmına zengin petrol gelirlerinden pay verilerek sadakatleri sağlandı. 2. Dünya harbinden sonra ise dünyadaki genel gelişmeye uygun olarak bu devletlerin siyasî egemenliği tanındı. Gerçekte, ekonomik i'işkiler ve kendisine bağlı siyasî kadrolarla, egemenlik, yine emperyalizmindi. Fakat emperyalizm bununla yetinmedi. Fakir ve geri Arap ülkelerinde milliyetçilik ve bağımsızlık akımlarının muhtemel gelişmelerini göz önüne alarak bö'gede kendisi için sağ-

Bu buhran içinde Türkiye'nin durumu da ayrıca ilginçtir. Türk hükümeti yaz harekâtı sırasında Arapları destekledi. Oysa bugün 6. filo, İsrail safında yer alırken Demirel hükümetinin hâlâ Arapları desteklemesi düşünülebilir mi?

• olaylar

lam bir köprübaşı kurdu. Bu yeni ve küçük İsrail devleti idi. Filistinin arap halkı topraklarından merhametsizce sürüldü ve dünyanın dört bir tarafından gelen yahudi göçmenler bunların yerine yerleştirildi. Yeni devlet gelişmesi için gerekli şartlara sahipti: Siyonizm ve emperyalizmin büyük malî desteği, ülkede modern ekonominin kurulmasını güçleştirecek feodal ilişkilerin mevcut olmaması, ileri ülkelerden gelen göçmenlerin makine medeniyetinin gerektirdiği kaliteli teknik eleman ihtiyacını karşılaması bunların en önemlileriydi. Gerçekten de gelişme son derece hızlı oldu ve batılı devletlerin gücü ile kurulabilmiş olan küçük İsrail, 20 yıl içinde, bugün en ileri teknolojiye sahip, saldırgan, etrafındaki bütün ülkelere kafa tutan, atom bombası yapabilme olanaklarına sahip olduklarını ileri sürerek atom denemelerini yasaklama anlaşmasına imza koymayı reddeden bir devlet haline geldi.

Ortadoğudaki Arap ülkelerinin bir kısmında ise (Mısır, Suriye, Irak) bu dönemde millî nitelikte askerî devrimler oldu. emperyalizme bağlı hanedanlar yıkıldı, yerine antiemperyalist asker-sivil aydınların yönetiminde genç cumhuriyetler kuruldu. Toprak reformu yapılarak geniş köylü kitlelerinin desteği sağlandı. Milliyetçilik ve millî bağımsızlık akımları halk yığınları içinde güç kazandı. Bu yeni akımın sembolü ve lideri BAC. Cumhurbaşkanı Abdülnasır oldu. Suriye'de ise daha sol karakterli bir rejim iktidardaydı. Bütün bu genç Cumhuriyetler için baş düşman emperyalizm ve siyonizm'di.

Emperyalizmi, bütün dünyada olduğu gibi Ortadoğu'da da İngiltere'nin yerini alan Amerika, onun yardakçısı olan siyonizmi de İsrail temsil ediyordu. Doğal olarak bütün sosyalist ülkeler de İsraile karşı Arapları destekliyordu. Bu genç arap devletleri bir yandan emperyalizmle ve onun temsilcisi İsraille, bir yandan da emperyalizmle ilişkilerini kesmemiş monarşik krallıklarla mücadele halindeydiler. Bu durum emperyalizmin Orta doğudaki menfaatleri ve onların bekçisi olan İsrail için sürekli bir tehlike meydana getiriyordu. Daha önceleri ilerici arap ülkelerine karşı Menderes - Nuri Said - Rıza Şah üçlüsünün yönettiği Bağdat paktını kullanmak niyetinde olan Amerikanın elinde, 27 Mayıs ve Irak devrimleri sonucu bu paktın dağılmasıyla, sadece İsrail kozu kalmıştı.

Bu koz Haziran 68'denberi tam anlamıyla sahnededir.

İsrailin cüretli taarruzu ve Güvenlik Konseyi kararlarına rağmen işgal ettiği topraklardan çekilmemekte direnmesi ve hattâ bugünlerde yeni bir savaştan pervasızca bahsedebilmesi ancak bu çerçeve içinde bir anlam kazanır. İsrailin yaşama savaşı yaptığı hakkındaki Anglo-Amerikan propaganda kampanyası, gerçekten dünya ölçüsünde etkili olmuştur. Fakat olaylar geliştikçe İsrailin saldırgan tutumu ortaya çıkmakta ve bu propaganda kuvvetinden kaybetmektedir. Örneğin İsrail Savunma Bakanı Moşe Dayan 2 Aralıkta yaptığı bir konuşmada «savaşın kaçınılmaz olduğu» tezini açıkça savunmuş ve İsrailin yeni bir savaşı zorlamakta olduğunu şu sözlerle belirtmiştir:

«İsrail ateş-kes hatlarını değiştirmek için savaş açmayacaktır. Fakat, statüko, gerek Mısır gerek Ürdün bakımından «Savunulabilir» nitelikte değildir. Bu sebepten savaşın yeniden başlaması mümkündür.»

Burada Haziran savaşları başında İsrail sınırında alınan tedbirleri açıklarken Başkan Nâsır'ın verdiği bir demeci hatırlamak yerinde olacaktır. Nâsır, o zaman, İsrailin Suriyedeki rejimi devirmek için hücumu halinde Mısır'ın hareketsiz kalmıyacağını açıklamıştı.

Bütün bunlar gösteriyor ki Ortadoğuda, Amerikanın kendi emperyalist çıkarlarına karşı yönetim ve liderlerden kurtulma arzusu ile İsrailin genişleme ve sınırlarını güvene alma istekleri üst üste düşmektedir. İsraile bugünkü cüretini veren de budur.

Böyle olunca İsrail'in yeni bir zafer kazanarak, Haziran yenilgisinde prestijini büyük ölçüde kaybetmiş olan Nâsır'ı devirmeyi tasarlaması pekâlâ akla yakın gelebilir. Ancak Ortadoğu anlaşmazlığına yeni bir fak törün katıldığını gözden kaçırmamak gerekir. **Bu, Sovyet desteğidir.** Haziran'dan bu yana Akdenize inmiş olan Sovyet filosu hatırı sayılır bir güç haline gelmiştir. Son İsrail saldırısında Arapları fiilen desteklemediği için Çin tarafından çok ağır şekilde suçlanmış olan Sovyetler Birliği bu kez kararlı bir tutum içinde gözükmektedir: Mısır ve Suriyedeki ilerici rejimlerin devrilmesine göz yumması pek beklenemez. Ayrıca 6 aydan beri yapılmakta olan yoğun Sovyet askerî yardımı da Mısır ordusunu Haziranda'n çok güçlü bir seviyeye çıkarmıştır.

Amerikanın da durumun daha fazla gerginleşmesi için Arap ülkeleri ve Sovyetler Nezdinde giriştiği teşebbüsler, Sovyet desteğinin kararlılığı konusundaki görüşümüzü doğrular niteliktedir. Fakat tek başına Sovyet desteği de, Arap ülkelerinin bugün içinde bulundukları buhranı çözümleyemez. Bumedyen'in de belirttiği gibi, Arap ülkeleri için çıkmazdan kurtulmanın tek yolu, emperyalizmin Ortadoğudaki ajanı İsrail'e karşı galebeyi sağlıyacak kurtuluş ordusunun nicelik ve nitelik bakımından yeterli hâle getirilmesidir. Bu anlamda, bugünlerde yapılmakta olan gerilla savaşının önemi büyüktür. Gerilla birlikleri hem emperyalist düşmanla savaşabilecek, hem de monarşilerin emrindeki saray ordularıyla başedebilecek nüveyi içlerinde geliştirmektedirler...

Bu buhran içinde Türkiyenin durumu da ayrıca ilginçtir. Türk hükümeti yaz harekâtı sırasında arapları destekledi. Oysa bugün, Sovyetlerin, deniz güçlerini Araplardan yana terazinin bir kefesine koyması, İsrailin gizli müttefiki Amerikanın gittikçe daha açık şekilde tavır almasına yol açacaktır. Nitekim geçtiğimiz hafta bir Amerikan senatörü, İsrailin NATO'ya alınmasını dahi teklif etti. 6. filo İsrail safında yer alırken Demirel hükümetinin hâlâ Arapları desteklemesi düşünülebilir mi?

• AYIKLA PİRİNCİN TAŞINI

rıfat ılgaz

Özelleme

Mutlu azınlığa, özel azınlık demek daha yerinde olacak!

Sektörleri var, özel! Arabaları var, özel! Şairleri, şarkıcıları var, özel! Gazeteleri, dergileri, gece kulüpleri var, özel! Partileri genel ama, viski partileri, şampanya partileri var, özel! Dostlar var, özel! Aftosları var, özel! Karılarının berberleri var, özel! Çocuklarının kolejleri, özel! Gençlerinin yüksek okulları, özel! Doktorluk, özel! Mühendislik özel! Eczacılık, özel! İktisatçılık, özel! Bir «Hukuk» umuz kalmıştı, eh o da özel! Kala kala bir Anayasa mı kalıyor... Bu gidişle o da kalırsa... İşte o zaman işler çok güzel!

Şeker şerbet

Milyonlarca kilo bozuk şeker, depolarda...

Milyonlarca kilo bozuk çay, boşuna depo işgal etmesin diye Karadenize döküldü.

Milyonlarca kilo bozuk şeker de Ege denizine dökülecek demek!

Biz böyleyiz! Beyşehir gölüne yoğurt mayalar, Karadeniz'de çay demler, Ege denizinde şerbet yaparız!

Sen yap, et, denize dök! Hâlık bilmezse balık da bilmez değil ya!

Yeni bir hizip

TİP'te kaynaşmalar sürüp gidiyor? Olağanüstü kongre için sekizler, imza toplamaya yurdun dört bucağına adam salarken, Aybar da Merkez Yürütme Kurulunu Ankara'da toplamış. Konu mu? Her zamanki konu: Hizipçiler!

Yayınlanan bildiriden bir anlam çıkaramadık! Bu hizipçiler, imza verenler mi, yoksa Aybar'ın çevresindeki üç beş kişi mi?

Eğer hizip sözcüğü, sosyalizm gibi Aybar'ın dilinde anlamını yitirmediyse, Yürütme Kurulu kendi kendisini konu olarak ele aldı demektir. Hizipçilerin Kurula göre de geleneksel klâsik cezası herkesçe malûm: İhraç!...

Bekliyoruz!...

AP kongresi ya da Emperyalizmin ayak oyunu

AP kongresini etkileyen en büyük güç Emperyalizmdir ve çeşitli guruplar hangi sınıflara hangi çevrelere dayanırlarsa dayansınlar, son tahlilde Emperyalizmi temsil etmektedirler. Bu gruplarla dama taşı gibi oynayan da odur.

3 gün süren AP büyük kongresi, Yeminlilerin zaferi ile sonuçlandı. Kongre boyunca devam eden Ümmetçilerin kazanacağı söylentileri, Süleyman bey ve arkadaşlarının bir kez daha sandıktan çıkmasıyla son bul du. Gazeteleri ve kamu oyunu at yarışını seyreden seyirci'er kadar heyecanla ilgilen diren bu çekişmenin iç yüzü neydi? Elbetteki mesele yalnızca Yeminliler - Ümmetçiler - DP'liler çekişmesi değildi. Örneğin bu konuda günlük bir gazeteye açıklama yapan ümmetçilere dahil bir hükümet üyesi kaybediş sebeplerini şöyle belirtmekteydi: «Bu iş sermaye çevrelerinin yaptığı bir iştir. Deva'üasyon istiyorlar. Biz bu isteğe hayır dedik. Bizi sevmediler. Bu arzularını yerine getirecek kimseler bulunur.»

Hükümet üyesinin yaptığı açıklama büyük bir gerçek payı taşıyordu ama gerçekler yalnız bunlar değildi. Bu konuda ümmetçilerin en hararetli sözcüsü Bugün gazetesinin süper mürşidı Necip Fazıl'ın seçim sonuçları üzerine yaptığı yoruma göz atmakta fayda vardır. Necip Fazıl yorumunda şöyle diyor:

«Adalet Partisini dört grupa ayırabiliriz:

1 — Eşya ve hadise'erden habersiz, müslümanlar...

Nispetleri: Mecliste % 3, Genel İdare Ku rulunda sıfır...

2 — Türkün ruh köküne bağlı millî top rak sermayesini koruyucu, milliyetsiz karanlık sermaye oyunlarına karşı, ruhçular, şahsiyetçiler ve milliyetçiler.

Nispetleri: Mecliste % 2, Genel İdare Kurulunda % 10...

3 — Sözde ilerici, milliyetsiz karanlık ser maye medyumu, demokrasi ve lâisizm perdesi arkasında millî birlik mihrakını körletici, sözüm ona (modern) ler...

N spet'eri: Mecliste % 20, Genel İdare Meclisinde % 70...

4 — İş başa düşünce (modern) ler tarafına eğilimli, ne oradan ve ne buradan. bir şey olmak kaygısı çekmeyen günübirlikçiler...

Nispetleri: Mecliste % 75, Genel İdare Kurulunda % 20...»

Görülüyor ki Necip Fazıl da AP Genel idare kurulunda kazanan Yeminlilerin «m lliyetsiz karanlık sermaye medyumu» yerli işbirlikçi sermaye çevrelerinin temsilcileri olduğunu kabullenmektedir. Ve hattâ Necip Fazıl, ümmetçilerin «millî toprak sermayesi»nden yana olduklarını belirterek Ümmetçilerin sınıfsal yapısını açıklamaktadır.

AP kongresi sonuçlarını yorumlarken kongreyi etkileyen güçlerin neler olduğunu bilmekte büyük yarar vardır. Örneğin medeniyetçilerin (Yeminliler) Ümmetci'erin, eski DP lilerin temsil ettiği güçler nelerdir? Hemen şunu belirtelim ki, AP kongresini etkileyen en büyük güç, emperyalizmdir. Ve çeşitli gruplar hangi sınıf'ara, hangi çevrelere dayanırlarsa dayansınlar, son tahlilde emperyalizmi temsil etmektedirler. Bu gruplarla dama taşı gibi oynayan da odur. Kazanmak, kaybetmek, emperyalizmin Tür kiye'deki uzun vadeli çıkarlarına bağlıdır. Ve emperyalizm safındaki güç'erin çatışmaları bu çıkarlar etrafında dönmektedir. Nitekim 27 Mayıs tecrübesinden sonra Emperyalizm, İşbirlikçi Sermayeyi yedeklemek ihtiyacını duymuştur. Zira işbirlikçi sermaye, parlâmentarist düzende yönetime hakim olabilmekte, fakat organize bir silâhlı güç karşısında direnç'i olmamaktadır. Beri yandan emperyalizm, bir çok az gelişmiş ülkede sağladığı ha'de, Türkiye'de işbirlikçi sermaye — Ordu ittifakını henüz sağlıyamamıştır. Bu durumda işbirlikçi ser maye, dolayısıyle emperyalizm, yerli silâhlı güçten yoksundur. Oysa Ulusal Kurtuluş savaşlarının birbirini kovaladığı, ezilen ha'kların ezenleri yoketmeğe başladığı bugünkü dünyada, emperyalizmin en çok ihtiyaç duyduğu şey, yerli halka karşı kullanabileceği yerli silâh gücüdür. Emperyalizm bu gücü elde edebilmek için bir yandan orduya sızmaya çalışırken, diğer yandan ordu içinde gelişen anti-emperyalist akımları gözönüne alarak, orduyu sivil güçlerle yedeklemeye çalışmaktadır. Bu sivil güç, daha önceleri Anzavur, Şeyh Sait isyanlarında olduğu gibi şeriat avazeleriyle sağlanmaya çalışılmaktadır. Aslında böyle olması da normaldir. Zira böyle bir organizasyonun sağlanabilmesi ideolojik bir güce ihtiyaç gösterir. Bu gün ülkemizde din, güçlü bir ideolojik silâh olma niteliğini yitirmiş değildir. Ve emperyalizm bu silâhtan yararlanmak istemektedir.

Diğer yandan işbirlikçi sermayenin siyasî kadrolarının da yedeklenmesi söz konusudur. Emperyalizm kendi çıkarları açısından en uygun bulduğu Filipin demokrasisini sürdürebilmek için, siyasî kadroların da yedeklemek ihtiyacını duymaktadır. Bu yedekleme, gerek kendi çıkarları için değişen şart'arda en uygun ekibi seçmek imkânını, gerekse halkın gözünde itibarını yitiren kadroları değiştirmek ve hatta çeşitli güçler arasındaki dengeyi kendi yararına çevirmek imkânını sağlayarak faydalı olmaktadır.

Bu yedeklemenin sınıfsal yansıması, işbirlikçi sermayenin ardında feodal ağa - mütegallibe ittifakının güçlenmesi ve ayrı bir alternatif haline gelmesi şeklinde olmuştur.

Ve AP de çatışan iki hâkim unsur bunlardır. Bir yanda işbirlikçi sermaye, diğer yanda feodal ağa - mütegallibe takımı. Bu arada çıkarını temsil ettikleri sınıflar yönünden diğerlerinden farklı olmayan, fakat yakın tarihte çeşitli nedenlerle parti tabanında ve seçmen üzerinde po'itik nüfuz sahibi olmuş gruplar da ağırlık olarak sahnede görünmüşlerdir. Eski DP liler bunun örneğidir.

Eski DP'lilerin davranışları, bütün yalanlama çabalarına rağmen politik nüfuzlarından yararlanarak emperyalizm'e işbirliği nöbetini devralma amacında olduklarını göstermektedir. Ve hâlen bu nöbetten yararlanan ekiple bu yüzden çatışma halindedirler. Bu çatışma, ayrı sınıfların temsilcisi olmadıkları halde kongrede Yeminliler'e DP'lileri karşı karşıya getirmiştir. Ve DP ekibi, Yeminlilere karşı Ümmetçileri desteklemişlerdir. Ancak bu destekler, ittifaklar, sonucu değiştirmemistir. Zira emperyalizm Yeminlilerden şimdilik memnundur ve Ümmetçileri henüz yedek ekip olarak görmekte devam etmektedir.

Bunun nedenlerinden en önemlisi, herha'de ülkemizde gelişen anti-emperyalist akım karşısında küçük burjuva bürokrasisini tarafsızlaştırmak veya hiç olmazsa tam karşısına a'mamaktır. Zira Türkiyede bürokrasinin devrimci çizgisi henüz lâisizm-şeriatçılık çizgisini aşabilmiş değildir.

Emperyalizmin bu taktiği, yani orduyu tarafsızlaştırma hareketi acaba muvaffak olacak mıdır? Sanmıyoruz.

Devrimci gençlerin tahliye talepleri reddedildi

Amerikan e'çisi CİA ajanı Kommer'in gelişi sırasında protesto gösterileri yaptıkları için, tutuklanan devrimci öğrencilerin itirazları reddedilmiştir. Sultanahmet cezaevinde 11. günlerini dolduran Deniz Gezmiş, Mustafa Gürkan ve arkadaşları devrimci gençler ve kuruluşlar tarafından ziyaret edilmekte ve ihtiyaçları giderilmektedir. Bu arada Gazetem'z ve Demokratik Devrim Derneği de genç. leri ziyaret etmiştir. Bilindiği gibi Deniz Gezmiş Demokratik Devrim Derneği Merkez Yönetim Kurulu üyesidir.

Kommer'in gelişiyle ilgili protestolar durulmuş değildir. Ankara üniversitesi öğretim üyeleri ve öğrenci kuruluşları birer bildiri yayınlıyarak, Cumhurbaşkanı Sunay'ı Amerikan elçisinin itimatnamesini kabul etmemeye çağırmışlardır.

Gençlerden ve i'erici aydınlardan gelen tepkinin zamanla artacağı beklenmektedir.

Siyasî haklar nasıl alındı?

Nusret Çakın

Başbakan ve AP. Genel Başkanı Süleyman Demirel yanında yardımcısı Talât Asal olduğu halde AP Genel Merkezinden çıkarken yanına iyi giyinmiş orta yaşlı bir adam yaklaştı yavaş bir sesle: «Sayın Başbakanım beyefendi sizleri bekliyorlar» dedi. Eği'di önünde Demirel'in ve kalabalık arasında kayboldu gitti. Demirel eğildi Asal'ın kulağına bir şeyler söyledi sinirli bir edayla arabasına binerek Çankaya'ya yöneldi... Başbakan'ın canının bir şeye sıkıldığı her halinden belli oluyordu...

Başbakanın yanında bulunan orta yaşlı iyi giyinmiş adam yakındaki bir telefon kulübesine giderek 17 21 24 nolu telefonla konuşmaya başladı: «Beyefendi, Sayın Başbakan yanında yardımcısı Talât Asal olduğu halde geliyorlar» dedi telefonu kapattı başkent kalabalığına karışarak gözden kaybo'du...

Bir telâş başladı Çankaya'daki evlerin birinde... Sayın Başbakan gelecekti... Dakikalar geçti derken saatler geçti ve sayın Başbakan gelmedi... Evde sinirli bir hava esiyordu. Yanındakilerin «Beyfendi» dedikleri gözlüklü şişman adam kızına döndü; arkadaşlar toplantıya başlasınlar. Gelmiyeceğini bi'iyordum. Amma bir gün mutlaka gelecektir» dedi...

Ve sayısı elliyi aşan delege ve parlamenterler uzun bir masanın etrafında oturarak son durumu müzakere ettiler...

Anlattığımız olay geçtiğimiz haftanın ortalarında Başkent Ankara'da AP Genel Kurul toplantısından bir gün önce cereyan etmişti. Olayı iz'iyen ve Bayara yakınlığı ile bilinen eski bir gazetecinin söylediğine göre Başbakan Demirel Bayar ile görüşmek istemiş Kasım ayının 28 inde Perşembe akşamı saat 21.15 te Bayar'ın kızı Nilüfer Gürsoy'un evinde görüşmek üzere randevu verilmiştir. Ancak randevu saatı geçtiği halde Demirel AP Genel Merkezindeki işlerinin çokluğunu bahane ederek toplantıya gitmemiştir. Bunun üzerine Bayar kendisine yakın olduğu bilinen eski bir emniyet mensubunu Demire''e göndererek randevusunu hatırlatmıştır. Demirel'i tam kapıdan çıkarken yakalayabilen Bayar'ın temsilcisi Başbakan ile görüşmüştür. Söylendiğine göre Demirel gidiyorum dediği halde sözünde durmayarak bilinmiyen bir yere gitmiştir.

Bayarın kızı Gürsoy'un evinde delegeler toplantı halinde iken ismi açıklanmıyan ve Demirel'in sağ kolu o'arak bilinen bir AP yöneticisi gelerek toplantıya katılmıştır. Toplantıda bulunanların belirttiğine göre bu yetkili Bayar'a büyük iltifatlarda bulunmuş fakat Bayar kendisine yüz vermemiştir. Ancak AP yetkilisinin telefonla Demire''le konuşmasından sonra aradaki buzlar erimiş elektrikli hava yerini bahara çevirmiştir.

Neler konuşuldu neler ileri sürüldü... Kapalı kapılar arkasında yapılan bu konuşmaları bilmek olanaksız. Ancak toplantıda bu'unanların sonradan anlattıklarına göre Başbakan Demirel eski DP'lilerin siyasî haklarının geri verilmesi lehindeki bir önergenin genel kurula sunulmasına razı olmamıştır.

Demirel'e göre «böyle bir önerge Anadolu'dan gelen delege'er tarafından kabul edilebilir ancak bundan sonra AP'nin başı derde girer. İnönü var Sunay var... 27 Mayıs ilkelerine her Atatürkçü gibi dört elle bağlı olan Ordu var gençlik var, üniversite var, var oğlu var...

BAYAR'IN TAKTİĞİ DEĞİŞİYOR

Çıkar yol olmadığını gören eski Cumhurbaşkanı Bayar toplantıya katılan, Başbakan Demirel'in mutemet elçisine şunları söylemiştir:

«Benim hiç bir siyasi ihtirasım yoktur. Ne ben ne de arkadaşlarım siyasete yeniden karışmıyacaklardır. Ben ve arkadaşlarım alnımıza sürülen vatan hainliği lekesinin kaldırılmasını istiyoruz. Vatan haini olarak ölmek istemiyoruz». Bayar'dan bu vaadı alan Demirel'in elçisi, mal bulmuş mağribi gibi derhal telefona koşmuş ve Başbakanına Bayar'ın vaadını tekrarlamıştır. Demirel yapılacak başka bir işlem olmadığını anlayınca bile bile bu oyuna gelmiş ve «Siyasi hakların geri verilmesi» yolundaki önergenin kongreye sunu'masına razı olmuştur.

Bayar'ı yakından tanıyan tarafsız gözlemciler, Bayar'ın ve hele hele arkadaşlarının siyasete karışmıyacakları şeklindeki vaadlere kargaların bile güleceğini belirtmekten kendilerini alamamışlardır.

Kongrenin son gününde verilen 439 imzalı bir önerge i'e eski DP lilere siyasi haklarının geri verilmesi konusunda Genel Merkeze yetki verilmiştir.

SUNAY İŞE KARIŞIYOR

Kongreden sonra Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Demirel'i çağırtarak kendisini dinlemiştir. Köşk çevrelerinden sızan haberlere göre, Sunay Demirel ile yaptığı konuşmada siyasi haklar konusundaki endişelerini söylemiş ve «Bu gidişin sonu nereye varacaktır» demiştir.

Demirel sayın Cumhurbaşkanına ne diyecektir, daha doğrusu ne diyebilecektir, bilemeyiz amma, şimdi yediden yetmişe herkes birbirine sorup durmaktadır... Büyük Kongrede a'man ve devrimci çevrelerce KARŞI İHTİLAL BAŞLANGICI olarak nitelenen karardan sonra bu gidişin sonu nereye varacaktır...

Bu gidişin sonunun nereye varacağını neler olacağını gecmişten ders almasını bilenler gayet iyi bilmektedirler... Görelim mevla nevler...

Demokratik Devrim Derneği bildirisi

Demokratik Devrim Derneği son olaylarla ilgili aşağıdaki bildiriyi yaınlamıştır:

«1968 ders yılı üniversitelerde gene boykotlarla başladı. Son yıllarda gurur duyarak görüyoruz ki üniversiteli gençler, sorumluluklarını anlıyan yurtseverler olarak memleket meselelerine sahip çıkmaktadırlar. Memleketimizin bağımsız'ığı, demokratik hakların elde edilmesi, eğitimde devrim yapılması, kısacası daha iyi bir Türkiye uğruna mücadeleyi, üniversiteli gençler, kendilerine amaç edinmişlerdir.

Ancak siyasî iktidar, üniversite çevrelerinde gelişen bu olumlu durumu baltalamak için bazı tedbirlere başvurmaktan geri kalmamaktadır. Bunlardan bir tanesi de yeni üniversiteler açmak, mevcutları geniş'etmek dururken, yerine üniversite muadili özel yüksek okullar açılmasını teşvik etmektir. Türkiye'de öğretim üyesi sayısı belirli olduğuna göre, açılan bütün özel yüksek okullar üniversite aleyhine gelişmektedir. Öğretim üyelerinin bir kısmı, daha çok para veren özel oku'lara kaymakta, vaktinin bir çoğunu oraya harcamaktadır. Eğitim ihtiyaçlarını tam olarak karşılamaktan aciz olan üniversite öğretim kadrosu, böylelikle büsbütün zayıflatılmaktadır.

Sadece paralı öğrencilerin okuyabildiği bu özel yüksek okullar, memleketimizde yeni bir ticaret şek'i olarak ortaya çıkmıştır. Kabiliyetlerine bakmadan yalnız paralı olanları yetiştirmek iddiasında olan bu özel okullar, okumuş oranını, fakir halk çocuklarından varlıklı aile çocuklarına doğru kaydırmaktadır. Okumayı bir imtiyaz şekline sokan bu durum Anayasaya aykırıdır.

Her sene üniversite'ere giremiyenlerin miktarı artarken, fakir ve geri kalmış ülkemizin eğitim işlerinden sorumlu olan bir şahıs kalkıp bu öğrenciler için «özel okullara girsinler» diyebilmektedir. Bütün bu söz ve davranışlar, siyasî iktidarın halka karşı tutumunu açıkça ortaya koymaktadır.

Halk çocuklarının okuma imkânlarını gitgide dara'tan, öğrenimde eşitsizliği sağlıyan, demokrasi ilkelerine ve Anayasaya aykırı bu durum ortadan kaldırılmalı; özel okullar devletleştirilmelidir.

Derneğimiz, üniversite gençliğinin özel okullara karşı giriştiği boykot hareketini aynı zamanda üniversite'erin ileride kapanmasına engel olacak bir çaba saydığını bildirir ve bu şerefli mücadeleyi destekler.»

Demokratik Devrim Derneği
Genel Başkanı
Dr. Kemal İşler

Aşağıda okuyacağınız yazı
Amerika'da yayımlanmakta olan bağımsız sosyalist «Monthly Review» dergisinin
Regis Debray'in «Devrimde Devrim» adlı kitabının
çeşitli kalemlerden eleştirisine ayrılmış bir özel sayısından
öz etlenmiştir.
Aynı dergi bir yıl evvel de, yine bir özel sayı halinde
«Devrimde Devrim» in
İngilizce olarak tam metnini yayınlamıştı.

Debray: Güç ve Gü

Regis Debray'in «Devrimde Devrim» adı kitabının anlamını tam kavramak için, eskilerin unutmağa başladıkları ve gençlerin de belki hiç okumadıkları bazı gerçekleri hatırlamak gerek.

İki Dünya savaşı arasında Rus devrimi ve bu devrimden doğan Sovyet uluslararası devrimici hareket içerisinde hâkim durumdaydı. Dünyanın en geniş memleketindeki başarı, Lenin'e ve Bolşevik partisine, o güne kadar görülmemiş, rakip kabul etmeyen bir prestij ve otorite sağladı. Devrimci sosyalistler her yerde, bu partiye aynen benzer şekil'de teşkilâtlanmış partiler kurmaya çalıştılar. Bunu gerçekleştirmek için birleşip Üçüncü Enternasyonali (Komintern'i) kurdular. Bu kuruluş, üyelerine emirler yayınlıyan ve kabul ettirebilen, dünya devriminin genel karargâhı sayılmıştı. Kuruluşundan başlıyarak ve bütün hayatı boyunca, (1919 - 1943) Komintern, aslında Sovyet'er Birliği Komünist Partisinin denetimi altında idi; ve dünya komünist hareketinin en büyük politik ve doktriner otoritesi haline gelmişti. Hiç bir parti, Enternasyonalde oy sahibi olmadan komünist sayılamazdı, ve böyle bir partinin üyesi olmıyan da, komünist olarak kabul edilmezdi. Enternasyonalin kuruluşu ve ideolojik yapısı o kadar güçlüydü ki bir devrimcinin bunun dışında aksiyona girmesi imkânsız gibiydi. Ve buna teşebbüs edenlerin en kuvvet'i grubu olan Troçkistler bile bu kuruluşun yapısını en ufak noktasına kadar taklide mecbur kalarak, zımnen onu takdir etmişlerdir.

Harp esnasında Sovyetler Birliği ile Batılı emperyalistler arasında zorunlu bir ittifak kurulunca, Stalin, 1943'de Komintern'i feshetmişti. Ama bu kuruluşun düşünce ve hareket tarzı öylesine kök salmıştı ki, böy'e idarî değişiklikler artık tesirli olamazdı.

Katı bir birlik hâkimdi harekete: Her üyenin merkezce tâyin edilen Parti Hattı'na itirazsız itaati isteniyordu, ve her farklı görüş, ya yanılgının itirafıyla veya ihraçla neticeleniyordu.

İkinci Dünya Savaşıyla beraber küremizin her tarafında patlıyan ayaklanmaların etkisiyle bu durum değişmeğe başladı. 1944 i'e 1950 yılları arasında yer alan ve sosyalist bloku, 200 milyonluk bir tek sosyalist devletken, bir milyardan fazla nüfusu olan bir düzine kadar memleket haline getiren devrimler ve sosyalist dönüşümler, şüphesiz, o güne kadar Enternasyona''e ve Sovyetler Birliğine bağlılığını ilân eden komünist partilerin ilişkileri sadece bir tek partinin iktidarda olduğu zamanlardaki gibi olamazdı. Yugoslavya ile öteki Doğu Avrupa sosyalist devletleri arasındaki kopma (1948), eski sisteme ilk darbedir. Fakat tabii, asıl önemli olan, SSCB ile Çin arasında 1920'lerde, 1930'larda yavaş yavaş kaynamağa başlayan ve 1960'larda sert tartışmalar halinde en yüksek noktasına varan ihtilâftı. Gerçekte eski sistemin yıkıldığını gösteren yalnız Yugoslavya ve Çin olayları değildir. 1950'lerde baş'ıyarak öteki Doğu Avrupa devletleri de gittikçe artan bağımsızlık belirtileri göstermişler ve Asya'nın iktidardaki (Kuzey Kore ve Kuzey Vietnam) komünist partileri de Çin'i takip ederek, ama yerine Çini koymak temayülünü göstermeden Moskova'nın vesayetini reddetmişlerdi. İki dünya savaşı arasında komünizmin yekpare (monolotik) bir görünüşü varken bugün geriye dönüş imkânı bır çokmerkezli'ik ortaya çıkmıştır.

Yine de, komünist partilerin ilişkilerin de bir şeyler değişmekle beraber, hareketin ideolojisi bir devamlılık göstermiştir. Her parti kendini memleketinin devrimci güçlerinin tek «meşru» temsilcisi saymağa devam etmiş ve aynı zamanda o memlekette Marxist - Leninist partinin kendisi olduğunu kabul etmişti. Yani, başka bir deyimle. Komintern'in bu partilere kırk - elli yıl evvel bahsetmiş olduğu mesruluk - gerçek durum bu arada çok değişmiş olmakla beraber - devam ediyordu.

«Devrimci meşruiyet» diyebileceğimiz doktrine ilk defa başarı ile meydan okuyan Küba olmuştur. 1960'ın baharında, yani Fide' Kastro ve arkadaşlarının ikt'dara gelmelerinden iki yıl geçmeden biz şöy'e yazıyorduk:

«Türlü bahanelerle Küba Hükümetinin ve devriminin komünist niteliği hakkında yönetilen ithamlar, aslında Küba Devriminin en önemli tarihi bir gerçeğini görmekten doğarlar: Yani, ilk defa - bugüne kadar, başka hiç bir yerde olmayan bir şey - gerçek bir sosyalist devrim komünist olmayan'ar tarafından gerçekleştiri'miştir! Bu şaşırtıcı olayın önemini şimdiden kestirmemiz zor. Ama bunun, yalnız sosyal düşüncede değil, fakat devrimci eylemde de yeni yollar açacağına kimse şüphe edemez. (Küba: Bir Devrimin Anatomisi, sahife 154)»

Bu görüş'erin anlamı ancak birkaç yıl sonra meydana çıktı. Bunun böyle olmasının bir nedeni, Kübalı lider'erin gerçekten bir «sosyalist» devrim yaptıklarını ancak 1961'de anlamış olmaları, bir başka nedeni de, o yıllarda Sovyetlere büyük bir sevgi duyan Kübalıların o güne kadar kabul edilmiş komünist doktrin hakkında tartışma çıkarmak gereksinmesini duymalarıydı. Hatta «mesruivetci» bazı çevreler, o güne kadar gözde olan Sosyalist Halk Partisi üyelerinin iktidardaki yeni partiye dahil edilmesiyle, Kübalı liderlerin «Devrimci Meşruiyet» kazandıklarını bile düşünmek istemişlerdi. Komünist partisinin idaresindeki Küba'nın, sosyalist kamptaki yerini kat'i olarak almışken, Küba'da kapitalizmin komünist olmıyanlar tarafından devrildiğinin ileri sürülmesi bir saçmalık gibi görünecekti. Böylece sosyalist devrimlerin ancak geleneksel komünist partileri tarafından gerçekleşeceği fikri itibarını korumuş olacaktı.

Ama işler böyle gitmedi. Kremlin'in artık Lâtin Amerika'daki yeni devrimler'e ilgilenmediği Kübalılarca anlaşılınca, Sovyetlerle olan «balayları» sona ermiş oldu. Sovyetlerle aralarının açılması, Moskova çizgisinde olan öteki Lâtin Amerika komünist partileriyle de aralarının açılması izledi. Böylece Kübalı liderlerle ortodoks komünizm arasında içten içe var olan an'aşmazlık açığa çıktı ve gittikçe büyümeğe başladı.

Eğer Debray'in «Devrimde Devrim» adlı kitabı bu çerçeve içinde gözönüne alınırsa, onun yalnızca devrimci taktiklerin bir el kitabı değil (ki birçok eleştirici bunu iddia etmiştir), fakat aynı zamanda ve bi'ce daha önemli olarak, Rus Devriminden beri komünist ortodoksluğunun temel taşı sayılan «Devrimci Meşruiyet» doktrininin bir inkârı olduğu görülecekt'r. Debray, Fide''in şöyle dediğini söyler: «Lâtin Amerika'da devrimi kim yapacak?». Ve şöyle devam eder:

«Fidel Kastro, açıkça, öncüsüz bir devrim olamıyacağını söylüyor; bu öncü mutlaka Marxist - Leninist parti değildir diyor. Devrim yapmak istiyenlerin bu partilerden bağımsız, bir öncü kuvvet olarak teşkilâtlanmaları hem hak'arı hem de görevleridir.

Gelenekle zıt düşen doğruları yüksek ses'e söylemek cesaret işi oluyor. Yani denmek istenen şudur: Öncü = Marxast - Leninist parti gibi bir metafizik denklem yoktur. Sadece belli bir görev - tarih içinde öncülük - ile belli bir örgüt - Marxist - Leninist bir parti - arasında diyalektik bir ilişki vardır. Bu ilişkiler tarihi zorunluklardan doğar ve ona bağlı kalırlar. Dünya üzerinde mevcut parti'er, dünyamızın diyalektik kanunlarına bağlıdırlar. Eğer hayat bulmuşlarsa aynı şekilde ölüp yeniden başka şekilde doğabilirler.» (sahife 98-99).

Debray burada (ve Devrimde Devrim, adlı kitabı boyunca) «Marxist - Leninist» derken Moskova çizgisinde olan Lâtin Amerika komünist partilerini

süzlük

Leo Huberman
Paul M. Sweezy

Türk Solu, imkân buldukça, bugünün dünyasında devrim konusunda ki çeşitli tezlerden ve bunların savunucuları arasındaki tartışmalardan, kendi görüşlerine tam olarak uymasa dahi, Türk okuyucusunu haberdar etmenin üzerine düşen bir görev olduğu inancındadır Okuyucularımızın da katılmasıyla canlı bir tartışma ortamının yaratılması bizi daha da çok sevindirecektir Pek tabii olarak dergimiz de bu konularda kendi görüşlerini açıklayacaktır.

kastediyor. Ve onlara Marxist - Leninist derken bunu iltifat olsun diye söylemiyor. Bunu gözönüne alarak, onun Devrimci Meşruiyet hakkındaki Ortodoks doktrine bütünüyle karşı çıktığını kabul edebiliriz. Küba Devrimi, pratikte kapitalizmin komünist olmayanlar tarafından yıkılabileceğini göstermiştir. Debray'in kitabı, bu pratik hareketin ideolojik yönünü meydana getiriyor. Bu bakımdan gerçekten «Devrimde bir Devrim» yapmaktadır, ve haklı olarak da Küba modelini kullanmaktadır. Eskiden durum ne olursa olsun, bugün artık dünyamızda imtiyazlı devrimciliğin anlamı kalmamıştır. Ve Debray'in en büyük özelliği de bunu, hiç kelime oyunlarına dalmadan, açık ve cesaretle söylemesidir.

Debray, yalnız Devrimci Meşruiyet hakkındaki geleneksel komünist doktrini reddetmekle kalmıyor, gelecekteki Lâtin Amerika devrimleri için geçerli olacak kanun ve prensiplerini Küba deneyinden çıkarmaya çalışıyor. Debray'in teorisi iki kısımda özetlenebilir:

Birincisi: Lâtin Amerika devrim için hazırdır. Mevcut düzen Birleşik Devletler emperyalizmi tarafından desteklenen silâh'ı kuvvetleri ile ayakta durmaktadır. Şu halde problem, bu silâhlı kuvvetlerin nasıl yok edileceği ve iktidarın ele geçirilip yeni sosyalist toplumun kurulmasıyla başlamasında kendilerine düşeni yapmaları için kitlelerin nasıl hazırlanacağıdır.

İkincisi: Her iki problem de, Debray'in iddialarına göre Küba'da olduğu şekilde çözülmelidir; yani bir gerilla **foko**'su kurup ve onu durmadan geliştirerek. Bu, herşeyden evvel, askeri bir harekettir, ama aynı zamanda devrimin şu üç çok önemli politik sorunlarının da üstesinden gelmektedir: (a) Bu mücadeleden bir politik ve öncü liderler kad rosu doğar. (b) Mevcut devletin silâhlı kuvvetleri savaşa zorlanıp yenilir. Ve (c) gerilla savaşı halka politik bilinç kazandırır (Debray'in benzetmesiyle gerilla, «büyük motoru» harekete getirecek olan «küçük motordur»; büyük motor da halkın kendisidir) ve böylelikle devrimin son perdesinin hazırlığı tamamlanmış olur. Son perde, genel bir grev veya artık müdafaasız kalan iktidar koltuklarını elegeçirmek ve tutmak üzere hareket eden bir şehirli ayaklanmasıdır.

Debray'in meseleleri ele alış tarzı ve çıkardığı neticeler, bu konuda ihtisas sahibi olanlar tarafından eleştirilmektedir. Bizim burada yapmak istediğimiz bu tenkidleri, özetlemek veya sistematik bir hale getirmekten çok, Debray'in kendisinin ve onu eleştirenlerin ortaya attıkları bazı soruları ele almaktadır. Bu soruların bir kısmı kolaylıkla cevaplandırılabilir, bir kısmına ise "daha bir müddet cevap verilemiyecek ve üzerinde çalışmalar gerekecektir. Diğer ve en önemli bir kısmı ise ancak, Lâtin Amerika'daki devrimci eylem neticesinde cevaplandırılacaktır.

(1) Latin Amerika memleketleri veya onların önemli bir kısmı, Küba'nın 1950 lerde olduğu şekilde gerçekten, devrim için olgunlaşmışlar mıdır? Debray, olgunlaştıklarını kabul ediyor. Ama bu tezi destekliyecek delil ve ipuçlarını bize açıklamıyor. Gayet tabii bu, hayatî önemi olan bir sorudur. Eğer olgunlaşmış değilseler, hemen bir devrime kalkışıp ye nilgiye sebebiyet verme yerine, devrimcilerin bunun hazırlığına girişmeleri gerekmez mi? Görülüyor ki, burada gerekli olan, somut sosyal şartların - ekonomik yapı, sınıflar arası ilişkiler ve çatışmalar, sınıf ve tabakaların bilinç derecesi, vb. - Marksist açıdan derinliğine araştırılmasıdır. Debray yalnız bu konulardan bahsetmemekle kalmıyor, aynı zamanda bunun öneminden habersizmiş gibi susuyor.

(2) Bir soru da şöyle olabilir: 1950'ler de Kübayı devrime hazır hâle getiren ne olmuştur? Debray'in imâ ettiği gibi yalnız sömürülme ve sefalet midir? Eğer böyleyse, insanlık tarihinin başından beri bir sürü toplum, devrime hazır bir hale gelmeliydi! Yoksa Kübayı devrime ha zır hâle getiren neden ekonomik, sosyal ve politik şartların bir sentezi olmasın? Eğer böyleyse, bu sentez neydi, ve bugünün Latin Amerika'sıyla benzer ve benzer olmayan yanları nelerdir?

(3) Küba'yı devrime hazırlıyan nedenler bir yana, biz ayrıca Debray'in Küba'da olup bitenleri doğru olarak anlayıp anlamadığını da araştırmalıyız. Kübalı Simon Torres ve Julio Aronde denemelerinde, bir çok meselede Debray'in Küba devrimi üzerindeki izahlarından ayrı görüşte olduklarını açıklamış'ardır. 1959'a kadar olan Küba devrim tarihi hakkında bilgi eksiklikleri gözönüne alınırsa - ki bunu Debray de kabul etmektedir - bu konuda kesin neticeler çıkarmak zor olmaktadır. Ama herhalde şunları kabul etmek akla yakındır: (a) Debray'in görüşünün titizlikle e'e alınmasını gerektiği, ve (b) daha derin araştırmalar ve analizler yapılmadan, öteki memleketlerde uygulanacak bir devrim modeli olarak kabul edilmesinin doğru olmadığı.

(4) Debray'in kitabı, Che'nin Bolivya'da sağlam bir gerilla foko'su kurma teşebbüsünün başarısızlıkla sonuçlanmasından evvel yazıldığı için, onu bu konuyu ele almamakla suçlayamayız. Ama Luis de la Puente liderliğinde 1965 de Peruda gerilla **foko**'ları kurma çabası ve bu Peru MİR'inin felâketle sonuçlanması meselesinde aynı şeyi söyliyemeyiz. Debray, bu Peru yenilgisinden söz eder fakat onu incelemez. De la Puente'nin Küba'da uzun müddet kaldığı ve Küba deneyinden alınan dersleri uygulamak istediği bilindikten sonra, insan şunu sormadan edemiyor. Debray neden bu konuyu ele almaktan kaçtı? Acaba Peru'daki yenilgiyi incelerse, kendi teorisinin üzerine şüphe bulutlarını çekeceğinden korktuğu için mi? (Bolivya deneyinin de incelenmesi gerektiğini söylemek gereksizdir. Che'ın **foko**'sunun yok edilmesi Debray'in teorisine bir darbe midir, yoksa başka hallerde önemli olmıyacak neden'er yüzünden mi **foko** yok olmuştur?)

(5) Nasıl oluyor da Debray bir Marksist için çok ilkel olan şu hatayı yapıyor: Askerî yanı politik yandan üstün tutuyor? Bazı kimselerin dağa çıkıp iyi bir şekilde savaşmaları neticesinde, politik bir öncü kuvvetin doğacağını, halkları harekete getirebi'eceğini ve sosyal bir devrim yapabileceklerine inanacak kadar Marksizmi az mı biliyor Debray? Latin Amerika memleketlerinin ayaklanma tarihinin, fevkalâde iyi bir şekilde savaşmalarına rağmen hiç de böyle mucizeler yaratamamış kimselerle dolu olduğunu bilmiyor mu? (Emiliano Zapata, Pancho Villa ve Augusto César Sandino hemen akla gelenlerdir) Marksizm ve tarih hakkında bu kadar derin bir cehaleti Debray'den bekleyemeyiz. Öyleyse, bunun izahını başka yerde aramalıyız. Bu, hiç söylemediği belki de kendisinin de farkında olmadığı bir kabulden ileri gelmektedir: Bu, Latin Amerikada günümüzde, başarılı bir devrim gerçek'eştirmek için gerekli politik şartların, su yüzüne çıkmak için hazır beklediğinin kabu lüdür: Yani gerekli olan zorlukları yenerek ve sabırlı bir politik çalışmayla bu şartları yaratmak değil, mevcut şartları «su yüzüne» çıkarmaktır. Ve Debray'e göre bunu ancak geri'la hareketi (Gerilla foko'su) yapabilir. Foko bunu iki şekilde gerçekleştirir. Birincisi, yeter derecede politik bilince sahip gençleri kendisine çekerek ve onları disiplinli bir kuvvet haline getirerek; ikincisi de halkı sinmiş durumda tutan, en başlıca neden olmasa bile, önemli bir etken olan korkuyu yok ederek. Bu yorum'a Debray'ın askeri yönü bu kadar büyütmesi bir kabahat sayılmaz. Onun demek istediği, verilen şartlar altında, belli bir askerî hareket — o durum için — gerekli olan politik harekettir.

(Devamı gelecek sayıda)

TİP'ten, bir oyuna getirilerek istifa zorunda bırakılan Niyazi Ağırnaslı'nın, partiden ayrılış nedenlerinin gerçek yüzü ilk kez Türk Solu okuyucularına yansıtılmıştı. Niyazi Ağırnaslı bu kez de sorularımıza cevap vererek, yeni açıklamalarda bulunmuştur. Bu ilginç açıklamaları okuyucularımıza iletmeyi faydalı bulduk.

Sorumlu Aybardır

Niyazi Ağırnaslı

SORU: Türkiye İşçi Partisi 3 üncü Büyük Kongresinde, Genel Başkan Mehmet Ali Aybar'ın keyfi ve kişisel davranışları ve Sosyalizm adına yaptığı büyük yanlışlar ve sapmalar ağır bir dille eleştirildi. Partinin tek Senatörü olarak beraber çalıştığınız dönemde de Aybar'ın bu tür davranışlarıyla karşılaştınız mı?

Genel Yönetim Kuruluna İzmir'de yapılan ilk büyük kongrede seçildim. Bu seçimden önce de, Partinin ilk ve tek Parlâmento temsilcisi olduğum için, Genel Yönetim Kurulu ve bazı Merkez Yürütme Kurulu toplantılarına katılıyordum. Genel Başkanın Parti adına yaptığı konuşmaların Merkez Yürütme kurullarında hazırlandığını sanırdım ilk zamanlar. Genel Başkan imzasıyla ve ortak pazar konusunda yayınlanan bildiri üzerine işin böyle olmadığını öğrenmiş oldum. Aybar'ın imzasını taşıyan bu bildiri, yıldırımları Partinin üzerine çekti. Cumhuriyet Senatosunda ve Millet Meclisinde gündem dışı konuşmalarla Partiye hücum edildi. Bildiri, bilimsel açıdan tatmin edici bir açıklama olmaktan ziyade kışkırtıcı bir üslûp taşıyordu. Parti, Millet Meclisinde temsil edilemediği için orada cevap vermek mümkün değildi. Adalet Partili Senatörlerin çıkardığı çeşitli güçlükler ve gürültüler arasında, gündem dışı söz almak ve konuşmak imkânını buldum. Üretim kalitesi ve hacmi bakımından da henüz doğuş halinde bulunan yerli sanayiimizin Avrupa ile boy ölçüşebilecek durumda olmadığını, Ortak pazara katılırsak millî sanayiimizin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu ve TİP bildirisinin millî endişelerle kaleme alınmış bir belge olduğunu, aslında sanayicileri temsil ettiğini iddia eden partinin nasıl olup da topyekûn Millî Sanayii tehlikeye attığını anlamanın mümkün olmadığını belirterek gerekli cevabı verdim.

Radyoda ve basında iyi yansımasını da temine çalıştım. Sonra da İstanbul'a giderek Genel Merkezle temas ettim. Genel Başkan ve Merkez Yürütme Kurulundan 4-5 arkadaş vardı. Genel Merkez Ankara'ya alınmadığı sürece Parti Merkezi ile Senato çalışmaları arasında bulunması doğal olan ahengin devamlı surette tehlikede olacağını, her bakımdan bu taşınmanın zorunlu bulunduğunu belirterek Ortak pazar bildirisinin Ankara'da belgeler de incelenerek hazırlanmasının Parti görüşünü daha güçlü olarak yansıtacağını ve halbuki Merkez Yürütme Kurulunun hazırladığı bu bildirinin zayif sâdece tahrik edici olduğunu belirttim. Merkez Yürütme Kurulu üyelerinden bir zat, Aybar'ın arkasından bana işaretler ediyor ve konuşmamamı telkine çalışıyordu. Aybar'ın karşısına kolay geçilemediğini, kötü bir tahakküm alışkanlığının alabildiğine beslendiğini sonraları birçok vesilelerle iyice anladım ve bununla mücadelenin hem sosyalist akımın tek temsilcisi olan parti ve hem de bizzat Aybar'ın yararına olacağını düşünerek öyle de hareket ettim. O gün Orhan Arsal «bu gibi konuşmaları ve bildirileri Genel Başkan bizim bilgimiz dışında yapar. Bunlardan biz de sonradan haberdar oluyoruz» dedi. Bu gibi davranışların ortak sorumluluk düşüncesiyle bağdaşamıyacağını, bir tek kişinin omuzlarının bu yükü taşıyamıyacağını, Merkez Yönetim Kurulunun müşterek sorumluluk prensiplerine ve yetkilerine titizlik göstermesi lüzumunu da belirtmeye çalıştım. Genel Başkanın cevapları olumsuz ve hırçındı.

SOSYALİZMDEN SAPMA KONUSUNDAKİ SORUYA GELİNCE: Sayın Aybar, benim de Partide bulunduğum sıra'arda, Fourier'ye, Proudhon'a muhabbetinden, orijinal sosyalizm tariflerinden henüz hiç bahsetmiyor, sosyalist literatüre ve gençlerin kitap okumalarına allerji duyduğunu göstermiyor, bu konularda susması sâdece aşırı ihtiyatkârlık sayılıyor ve çoğu kez takdirle karşılanan bu susma sebebiyle bu konularda tartışma da olmuyordu. Tartışmaları onun gıyabında Parlâmento koridorlarında yapıyor ve onu savunuyorduk.

SORU: Günlük bir gazetede TİP'le ilgili yayınlar arasında, Aybar'ın Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerine açıklık kazandırma ve bu maddelerdeki cezaları azaltma yolundaki teşebbüslerine değinildi. Kanun tâdilini o sırada ancak sizin vasıtanızla yapılabileceğine göre bu konuda temaslarınız oldu mu?

— Türk Ceza Kanununun 141. ve 142. maddelerine açıklık kazandırma ve cezaları hafifletme yolunda bir kanun teklifi vermeyi Aybar bana telkin etmiş ve bir metin müsveddesini de göstermişti. İstanbul'da, 15'e yakın bir arkadaş grubuyla bir akşam yemeğindeydik. «141 ve 142 nci maddelere toptan karşı olduğumuza göre bir değiştirme ve hafifletme teklifi bizden gelemez. Kusura bakmayın, ben böyle bir kanun teklifi yapamam» dediğimi sofrada bulunanlardan bir kısmının da benim görüşüme katıldıklarını, Mehmet Ali Aybarın da ısrar etmiyerek kâğıdı cebine koyduğunu hatırlıyorum. Akşam gazetesinde, Partinin İstanbul'daki gelişmeleri ve ihraçlarla ilgili bir tefrikada, bu madde'erin tâdili için bir Hukuk Komitesi kurulduğundan bahsedildiğini ben de okudum. Ben bundan haberdar değilim. Adları geçen avukat arkadaşlar doğrularsa, bu Aybar'ın cezaları hafifletme hususundaki müşfik görüşünü te'yid etmiş olur.

OKURLARA

* PTT ile abone olan okurlarımız posta makbuzlarının arkasına açık adreslerini ve hangi sayıdan itibaren abone olduklarını yazmayı lütfen unutmasınlar.

* **İkinci yılda eski makbuzlar tamamen hükümsüzdür. Bu makbuzlardan elinde olan varsa, bunları gazete adresine göndermelerini önemle rica ederiz.**

* Yeni yılda abone'er için 3 parçalı, sair gelirler için 2 parçalı makbuzlar kullanılmaktadır.

* **Hazırlanmakta olan Birinci Cilt (ilk 52 sayı) idarehanelerden alanlar için 50.— liradır. Taşradan istenirse posta masrafı aynı şeki'de ilâve edilir Ciltler hazır olduğu zaman hemen ödemeli olarak göndermemizi isteyen okurlarımız şimdiden sıraya girebilirler.**

Türk işçileri Amerikan mahkemelerinde yargılanıyor

Türkiye'de üslenmiş ABD Silâhlı Kuvvetleri emrinde çalışan Türk işçilerinin, işverenle çıkacak ihtilâflarının çözümlenmesinde Türk mahkemeleri yetkili değildir. Bu yargıyı doğrulayan mahkeme kararları da mevcut bulunmaktadır.

Bahattin ALİ

Yalova — Karamürsel arasında i'ginç bir yer vardır: ABD Hava üssü. Burada dokuzyüzü aşkın Türk işçisi çalışır. Bunların öğle yemeklerini rahatça yiyebilecekleri bir yemekhane bile yoktur. Ama Amerikalılar binbirgece masallarındaki gibi yaşarlar. Hep yukarıdan bakarlar bizimkilere, horlar.ar. Ve bizimkiler, ceplerinde Amerikan sigaraları ile dolaşmaktan tuhaf, aşağılık bir gurur duyarlar.

«Türkiye'de üs yok, tesis vardır ve de bu tesisler NATO çerçevesi içinde müşterek savunmayla ilgilidir» dıyenler sözkonusu üssün kapısına geldiklerinde hemen Amerikan bayrağının yanında Türk bayrağının dalgalandığını göreceklerdir. Oysa NATO'nun özel bir bayrağı bu'unmaktadır ki burada bu bayrağa rastlıyamazsınız.

Etrafı dikenli tellerle çevrili binlerce dönümlük bu güzel yurt kıyısının boynunda YASAK BÖLGE levhası asılıdır. İkili anlaşmaları hâlâ gözden geçirmekte olanlar, ne yazık ki bu yasak bölgeye giremezler. Zamanın bir genel kurmay başkanı bu gibi lâflara pek içerled:ğinden gerekli haberi ilgililere verdikten sonra üsse geldi. İlk iş olarak da bayrakların duruş şeklindeki ufak bir değişiklik yaptı. Emri derhal yerine getirildi. İşçilerimiz «ne erkek adam» diyerekten övündüler. Genel Kurmay Başkanımız ise NCO (Subay Kulübü) kulüpte kendisine ikram edilen viskiyi içmeğe gitti.

İşçilerim'z övünçlerinden dört köşe olurken, Türkiye İşçi Partisinin başındaki çatlak, ur halini aldı. Siyah gözlük'ü, sarımtırak sendikacılar bu çatlağı çevrelerinde aydın — işçi çekişmesi şeklinde yansıtmaya kalktılar. Sendikacıların galip geldiği varsayılan TİP de böylece «güler yüzlü sos ya'istler» marşı koro halinde söylenmeğe başlandı.

Şu sıralarda, baba iktidar partisinin başına yine Süleyman Demirel oturdu. Muhalefetin ana partisi ise NATO ile halvet olmak üzeredir.

İşte bu iç açıcı (!) politik ortam içinde üslerde çalışan Türk işçileri Park Otelde «icrayı faaliyet eden» ABD. silâhlı kuvvetler mahkemesinde yargı'anmaktadırlar.

Gerçekten 1967 yılında «Amerika Birleşik Devletleri Silâhlı Kuvvetleri Ücret İtirazları İnceleme Komisyonu» adında bir yargı organı faaliyete geçmiştir. Yetkisini nereden aldığı bilinmeyen bu mahkemenin kuruluşu şöyledir:

Başkan: Yarbay C. J. Lewis
Üye : Dr. Hicri Fişek
Üye : Bay Halil Tunç
Üye : Bay James D. Thrasher
Üye : Yarbay Hugh G. Harkins
Sekreter: Bn. Esther B. Barnes

Mahkemenin top'antı yeri PARK OTEL'dir. Türk işçilerinin ücretlerine dair itiraz ları inceleyip karar verecek olan komisyonda iki Türk üyenin bulunmasını neş'eyle karşılamamak elde değil. Yabancı-yerli karması mahkemece alınan kararların mahiyeti üzerinde durmağa değmez. Önemli olan ABD silâhlı kuvvet'erinin hangi yetkiye dayanarak böyle bir eyleme girişmiş olmalarıdır. İlgililer, durumu kamu oyuna açıklamak zorundadırlar. Dünyanın hiç bir devletinde işitilmemiş bir olgu ile karşılaştığımızı itiraf etmek zorundayız.

Yarbay C. J. Lewis imzasını taşıyan bir be'gede aynen şunlar yazılıdır:

«Sayın Bay Uzun,

1. ABD silâhlı kuvvetleri ücret itirazları İnceleme Komisyonu bir toplantı yaparak itirazınızla ilgili olarak bir duruşma yapmayı kararlaştırmıştır.

2. Bu duruşma ABD Silâhlı Kuvvetleri Ücret İtirazlarını İnceleme Komisyonu huzurunda 13 Temmuz 1967 günü saat 09.45 de İstanbul'da, Park Otelde yapılacaktır.

3. Bu duruşmada bizzat bulunmanız gerekmektedir. Aksi halde bir ikinci şahsı sizi duruşmada temsil etmeğe yazılı olarak selâhiyetli kılabilirsiniz. Bu yazının noterden tasdikli olması ve duruşma gününden evvel veya o gün Komisyona verilmesi gerekir.

Komisyon huzurundaki duruşmada şahitlerinizi dinletebilirsiniz. Bu takdirde şahitlere duruşma günü, saati ve yerini bildirmek sizin vazifenizdir.

4. Komisyon huzurunda yapılacak duruşma sırasında ne gibi haklara sahip olduğunuzu anlıyabilmeniz için Usul Kurallarını dikkatle okumanız lâzım olduğunu bildiririz.»

Belgenin incelenmesinden çıkan sonuca gelince:

1. Türkiye'de üslenmiş ABD silâh'ı kuvvetleri emrinde çalışan Türk işçilerinin, işverenle çıkacak ihtilâflarının çözümlenmesinde Türk Mahkemeleri yetkili değildir.

Nitekim, bu yargıyı kuvvetlendiren mahkeme kararları da mevcut bulunmaktadır. Gerçekten, İş Dâvalarına Bakmakla görevli Karamürsel Asliye Hukuk Hâkimliği, ABD Silâhlı Kuvvetleri nezdinde çalışan işçilerin açtıkları dâvalara yetkisizlik nedeniyle bakamıyacağına karar vermiş ve bu karar Yargıtayca da onanmıştır.

2. Komisyonda iki Türk üyenin bulunması mahiyeti itibariyle göstermeliktir. Biz Türk üyelerin, çalışmaları karşılığı o'arak Amerikalılardan aldıkları yövmiyeyi merak etmekteyiz.

3. Belgeden, belirli usul kurallarının varlığı açıkça anlaşılmakla beraber bu kuralların Türk Usul kuralları mı yoksa ABD usul kuralları mı olduğu anlaşılamamaktadır.

4. Mahkemede her türlü delil ikamesi mümkündür.

5. Komisyon bir karar organıdır ve verdiği karar'ar kesindir. Bu kararları uygulamaya Amerika Birleşik Devletleri Silâhlı Kuvvetleri yetkilidir.

Şimdi, Park Otelde kurulu yabancı - yerli karması bir mahkemeyi gözlerinizin önüne getiriniz. Geniş ve ışıklı salonlar, tüylü halılarla süslü merdivenler ve bizim hak aramaya giden işçimiz... Yurdumuzda adalet dağıtmak yeteneğini kendisinde görenler, devlet içinde devlet kurmuş gibidirler. Bu hali biz adlî kapitülasyonlar şeklinde nitelemekteyiz. Ve bağımsızlığımıza gölge düşürdüğü kanısındayız.

UNITED STATES FORCES
PAY REVIEW APPEALS COMMISSION

June 22, 1967

Mr. Mehmet Uzun
TUSLOG Det 95
Karamursel, Turkey

Dear Mr. Uzun:

1. The United States Forces Pay Review Appeals Commission has met and determined that you will be granted a hearing on your appeal.

2. The hearing on your appeal before the US Forces Pay Review Appeals Commission will be held in Istanbul, Turkey, on 13 July 1967 at 0945 hours at the Park Hotel.

3. You must personally appear at the hearing. In addition, you may be represented by anyone designated by you in writing. Such designation must be notarized and must be delivered to the Commission on or before the date of the hearing. You may call witnesses you desire to appear before the Commission. It is your responsibility to notify such witnesses of the date, time and place of the hearing.

4. You should review carefully the Rules of Procedure so you fully understand your rights during the hearing before the Commission.

Sincerely,

C. J. LEWIS, Lt Col, USAF
Chairman

cc: H. W. Johnstone
US Forces

Yanda fotokopisini gördüğünüz mektup Amerikan mahkemesi tarafından bir Türk işçisine gönderilmiştir. Mektubun türkçesini yazıda bulacaksınız.

Gençlik

savaş mutlaka kazanılacaktır

Gün Zileli

Çağımız millî kurtuluş savaşları çağıdır. Çağımız Amerikan emperyalizminin dünyanın devrimci halklarından şiddetli şamarlar yediği çağdır. Ve yine çağımız millî kurtuluş savaşlarının sonunda sosyalist devrimlerin gerçekleştiği çağdır. Bu gün bütün dünyada, dünya jandarmalığı rolü oynayan Amerikan emperyalizmi, halkların ızdırabını arttırmakta ve geri bıraktığı ülkelerde birkaç satılmış'a birlikte hegemonyasını sürdürmektedir. Güney Amerika'da kiralık ordular kurduran emperyalizm, başka yerlerde bizzat kendi ordusunu dövüştürmek zorunda kalmaktadır. Emperyalizm bir yandan İsrail yoluyla Arap halklarına zulüm yaparken, öte yandan kazanılmış zaferlerin kalesi durumunda bulunan Sosyalist ülkelere, karşıdevrim ihraç etmektedir. Çünkü Amerikan emperyalizmi çok iyi bilmektedir, millî kurtuluş savaşlarının en büyük destekçisinin sosyalist ülkeler olduğunu. Bütün bunların yanında emperyalizm kendi içinde de gelişmekte ve emperyalist ülkeler kendi aralarında pazar paylaşımı için mücadele etmektedirler. Bu mücadelenin her zamanki gibi, yeni sömürgeciliğin belli başlı temsilcisi Amerika olmaktadır.

Çağımız millî kurtuluş savaşları çağıdır. Çağımız insanlığın kurtuluş mücadelesinin çağıdır. Bu çağ içinde emperyalizm mutlaka, ama mutlaka yenilecektir. Vietnam'da emperyalist millî kurtuluş cephesinin yenilmez iradesi karşısında yenilecektir. Afrika'da insanlığın acılarını yüzlerinde taşıyan genç Lumumbaların karşısında yenilecektir. Güney Amerika'da devrimci halkların sembolü olan genç Guevara'ların önünde yenilecektir. Çünkü, Güney Amerika'nın halkları hiç bir zaman emperyalizme ve onun satılmış uşaklarına baş eğmeye razı olmayacaktır. Güney Amerika halklarının mağrur ve yenilmez mücadelesi emperyalizmi kendi kıtasında mahvedecektir. Amerikan emperyalizmi Arap halklarının çilekeş mücadelesinin sonunda yenilecektir. Ve Amerikan emperyalizmi kazanılmış zaferleri yıkmayı başaramıyarak yenilecektir. Çünkü o zaferler, binlerce yurtseverin kanıyla kazanılmış zaferlerdir. Ve emperyalizm Türkiye halkı önünde yenilecektir. Çünkü bu halk, dünyanın ilk millî kurtuluş savaşını vermiş bir halktır. Bu halk millî kurtuluş savaşçısı Mustafa Kemal'in önderliğinde kocaman emperyalist devletleri, etiyle tırnağıyla dövüşerek denize dökmüş bir halktır. Ve işte Amerikan emperyalizminin bütün korkusu budur. Onun için bu ülkeye canavarlığı ile şöhret yapmış elçiler göndermektedir. Onun için sosyalist akımı yozlaştırmaya çalışmakta ve yine onun için antiemperyalist millî cephenin kurulmasını önlemeye çalışmaktadır.

Millî demokratik devrimler hakkında Güney Amerika'nın geri bırakılmış ülkelerinin sosyalistleri şöyle konuşmaktadırlar:

J. Gorender (BREZİLYA): Millî kurtuluş cephesine, yönetici rolü yüklenecek olan işçi sınıfı, işçi sınıfının başlıca müttefiki köylüler, kendilerine has bütün kararsızlıklarıyla birlikte şehir küçük buruvazisi ve millî burjuvazi girmelidir.

J. Massera (URUGUAY): Temel çatışma gözönünde bulundurulunca toplumumuzda derin değişimleri gerçekleştirecek devrimci kuvvet, bizce halkın bütün tabakalarının birliğidir. Başka bir deyişle demokratik millî kurtuluş cephesidir.

H. Hurdato (KOLOMBİYA): İşçi sınıfının birliğe kavuşması, açıktır ki bugün anti-emperyalist bir cephe kurulmasını önleyen engellerin çoğunu ortadan kaldıracaktır.

H. Acevedo (EKVATOR): Yalnız emekçi yığınlarla ittifak kurabileceğimiz ve nüfusun feodalizme ve emperyalizme karşı dinelen öbür tabakalarıyla yapacak hiç bir şeyimiz olmadığı şeklinde sekter bir yanılgıya düşmemeliyiz. Emperyalizme satılmamış burjuvazi ile millî kurtuluş devriminin amaçları için yapılacak mücadelede ittifak kurmak zorunludur.

Ghioldi (ARJANTİN): Güney Amerika memleketlerinde demokratik ve millî kuvvetlerin birliği çeşitli şekillerde olabilir: Arajntin'de anti-emperyalist ve anti-oligarşik cephe; Uruguay'da demokratik millî kurtuluş cephesi; Brezilya'da milliyetçi ve demokratik cephe. Fakat hiç bir şekilde şüpheye yer yoktur ki, gerçek aksiyon birliği yalnız emperyalizme karşı savaşta gerçekleşir.

Gelelim Türkiye'ye. Türkiye yarı sömürge ve yarı feodal bir ülkedir. Ve Türkiye'deki temel çelişki bütün sömürülen geri bırakılmış ülkelerde olduğu gibi, emperyalizm ile Türkiye halkı arasındadır. Bu duruma göre Türkiye'nin önündeki devrimci adım millî demokratik devrimdir. Millî yani emperyalizme karşı, demokratik, yani feodalizme karşı mücadele.

Bu devrimci adım Türkiye'de başarılmadan, Türkiye'de sosyalist devrimin gerçekleşmesi bir hayal olur. Şimdi böyle bir mücadeleye katılmak için potansiyeli olan sınıflar hangileridir? Emperyalizmle ve feodalizmle çelişkisi olan bütün sınıflar bu mücadeleye katılma eğilimi gösterecektirler. Yeni şehir ve köy proletaryası, feodal ilişkiler içinde yoksul köylüler, küçük burjuvazinin köylü kesimi, esnaf ve zanaatkâr kesimi, bürokrat, memur kesimi. Ve çok zayıf olan burjuvazinin işbirlikçi olmayan kesimi.

Karşımızdaki sınıflar ve güçler ise ittifaklarını çoktan yapmışlardır. Bunlar emperyalizm, işbirlikçi burjuvalar ve toprak ağalarıdır. Kapitalist ilişkiler içinde bulunan büyük toprak sahiplerinin ise bir ayakları işbirlikçi burjuvazide, bir ayakları ise feodal ağalıktadır. İşte bu sınıflara karşı bütün millî sı-

sosyalist literatürde terimler ve kavramlar

Burjuvazi, «kardeşlik özgürlük eşitlik» uğruna feodaliteye karşı savaştı. Ama kapitalizmin gelişmesiyle yeni feodalitelerin para feodalitelerinin teşekkül ettiğini gördü. İşçi'erin sömürüsüne dayanan kapitalist üzende de gene eşitsizlik vardı: Bir yanda buruvazi için bolluk ve iktidar, öte yandan emekçi yığınları için yoksulluk.

Proletaryanın durumu, başından beri bir iç çelişki taşır: bir yandan, burjuvazinin boyunduruğu altında aşırı bir yoksulluk, öte yandan bu boyunduruğu kıracak olan kurulup gelişmekteki güç. Büyük ütopyacıların ortaya çıktıkları dönemlerde proletaryanın egemen olan, başta gelen yönü (veçhesi), yoksulluğudu. İşçi sınıfı, devrimci bir sınıf, bir güç olarak ortaya çıkmamıştı henüz. Mevcut koşullar ve kapitalizmin gelişme düzeyi buna elverişli değildi. Bu bakımdan zamanın bazı devrimcileri ütopyacı bir sosyalist akımı benimsediler, işçi sınıfının yalnız yoksulluk ve acı çeken yönünü görebi'diler ve ona yardıma koştular. Ancak hayal ettikleri toplumların gerçekleştirilmesinin yolunu, burjuvanın kalbinde, hayırseverlerin kesesinde aradılar.

Ütopyacı (Hayalî) Sosyalizm

Ütopyacıların büyük değerleri kapitalist düzeni keskin bir eleştriye uğratmalarındadır. Ancak, kapitalist sömürünün özünü (ödenmeyen emek-artı değer) göremedikleri, kapitalizmin gelişme kanunlarını keşfedemedikleri için eleştirdikleri toplumla, hayal ettikleri «ideal.» «mükemmel» toplum arasındaki objektif bağı bulamadılar. İdealistçe davrandılar, ideal bir toplum p'ânı tasarladılar. Ütopyacı sosyalizm sözü onların bu hayalciliklerinden ileri gelmektedir.

Bununla birlikte ütopyacılar, kapitalist toplumun kusurlarını ortaya koymaları; daha sonsuzluğuna inanı'dığı zamanlarda kapitalizmin sonunu görebilmeleri; insanın insan tarafından sömürüsünü ortadan kaldırmak istemeleri, insanlar için bu dünyada mutluluğun mümkün olduğuna inanmaları bakımından önemli ve değerlidirler. Bilimsel sosyalizmin kurucuları da yapıtlarında bu hususları belirtmişlerdir.

Bu akımın en önemli temsilcileri Saint Simon, Fourier, Owen olmuşlardır.

nıflar tarafından yürütülecek mücadele, millî demokratik mücadeledir ve bu mücadele sona erdikten sonradır ki, sosyalizmin zaferi yaklaşmış olacak ve işçi sınıfının öncülüğünde sosyalist devrim gerçekleşecektir.

Şunu iyi bilelim: Türkiye'deki temel çelişki, emperyalizm ile Türkiye halkı arasındadır.

Gençlik, Çekoslovakya'nın bağımsızlığı uğruna gözyaşı dökerken, kendi bağımsızlıklarına ihanet edenleri (hiçbir zaman affetmeyecektir. Bu halk da affetmeyecektir. Sekiz yıllık bir potansiyeli emperyalizme hediye edenler, bu halkın önünde suçlu durumundadırlar.

Guevara, Bolivya dağlarında «Yeni Vietnamlar» uğruna ölürken, «Yeni Çekoslovakya'lar, yeni Yugoslavya'lar» diyenlerin hangi ihanet çemberinin içine girdikleri bütün dünya devrimcilerinin mâlûmudur.

Vetnam'daki, yurtseverler, Amerikan emperyalizmine karşı çıplak göğüslerini gererlerken, güleryüzlü sosyalizm gevezelik'erine saplananlar, bütün dünya halklarının devrimci mücadelelerine ihanet etmektedirler.

Vietnam'daki yurtseverler, Arabistan'daki halk savaşçıları, Güney Amerika'daki Guevaralar, Afrika'daki siyah derili kahramanlar, Amerika'daki zenci dövüşçüler, bütün dünya'daki millî kurtuluş savaşçıları, Mustafa Kemal Türkiye'sinin yiğit devrimcileri, dünya halklarının en büyük yardımcıları ÇAĞIMIZIN BU SAVAŞINI MUTLAKA KAZANACAKLARDIR. BU SAVAŞ MUTLAKA KAZANILACAKTIR.

Sosyalist akıma musallat olan oportünizm, bugün Türkiye'de oldukça zayıflamış bir durumda. Emperyalizm böyle bir duruma üzülmektedir. Ama emperyalizmin üzülmesi mukadderdir. Halkların uyanışı, devrimci eylemin açığa çıkışı kim tarafından önlenebilmiştir şimdiye kadar?

Şunu iyi bilelim: Maddenin kanununu değiştirmek kimsenin haddi değildir. Ne emperyalizmin tonlarla parasının haddine düşmüştür bu, ne de oportünizmin pis demagoglarının haddine!

Sosyalistler her zaman galip gelecek'erdir. Namussuzluklara ve her türlü iğrenç oyunlara rağmen galip geleceklerdir.

Çünkü onlar güçlerini, koskoca bir insanlığın sonsuz acılarla dolu savaşından almaktadırlar.

Çünkü onlar tarihin son savaşını vermektedirler.

Ya İş Ya Ekmek Yürüyüşü Yapıldı

Geçen Cumartesi dergimiz baskıya verilirken, İPSD'nin tertiplediği yürüyüşe katılanlar Hürriyet Meydanında toplanmış bulunuyorduö Üç bini aşkın kalabalık, mitingi heyecanla izlemiş ve aynı heyecanla Taksim'e kadar yürümüştür.

Beyazıt'ta başlıyan mitingte ön plânda kocaman bir «YA İŞ, YA EKMEK» dövizi yer almıştı. İPSD'den gayrı Demokratik Devrim Derneği'nin de flâması göze çarpıyordu.

Evvelâ İPSD üyeleri derneğin ve tertiplediği yürüyüşün amaçlarını an'atan konuşmalar yaptılar. Daha sonra mikrofon öteki izleyenlere bırakıldı. İhtiyar anneler, işsiz kalmış fakir köylüler, memurlar, öğrenciler pahalılıktan ve işsizlikten çektikleri ıstırapları di'e getirdiler. Mikrofon mütemadiyen el değiştiriyordu.

Üniversite kapısından marşlar söyliyerek çıkan Devrimci Öğrenciler mitingi izleyenler tarafından şiddetle alkışlandılar. Bu arada İPSD üyeleri Büyük Millet Meclisini işsizlik ve pahalılıkla savaşa çağıran di'ekçeye imza topluyorlardı. Hemen oracıkta dilekçe 1500 vatandaş tarafından imzalanmış ve postalanmıştır.

İPSD Genel Başkanı Lâtife Fegan konuşmasında iktidara şiddetle çatmış, yöneticilerin sömürü düzenini nasıl organize ettiklerini somut örnekleriyle dile getirmiştir.

Derneğin Genel Yönetim Kuru'u üyesi Prof. İsmet Sungurbey yaptığı konuşmada, «Emperyalist ülkelerin dışarıdan, onların işbirlikçisi olan komprador kapitalistler ve toprak ağalarının içeriden, bu aziz vatanı ve emekçi halkı nasıl sömürdüklerini açık seçik ortaya koymuştur.

Yine Derneğin Genel Yönetim Kurulu üyesi Dr. Hikmet Kıvılcımlı, memleketin çoğunluğunu teşkil eden fakir köylülerin yoksulluğunun nedenlerini rakamlar ve somut örnekler vererek dile getirmiştir.

Saat 14.30 da yürüyüşe kalkan kalabalık caddeyi kapladığında şu dövizler göze çarpıyordu: «24 MİLYON AÇ, 10 MİLYON İŞSİZ», «MECLİSTE ÇORBA 30, BİZE EKMEK 75,» «AMERİKA NEREDE, İŞSİZLİK VE PAHALILIK ORADA» «BIÇAK KEMİĞE DAYANDI, FAKİR HALKIMIZ UYANDI», «İŞSİZLİK ÜMMÜL HABAİSTİR (Bütün kötü'üklerin anasıdır), Hz. Muhammed» «Mr. SÜLEYMAN, İN SIRTIMDAN», «AÇLAR GELİYOR», «PEY NİR, SÜT, YUMURTA — TADINI UNUTTUK ADINI UNUTMAYALİM» «Mr. SÜLEYMAN, UCUZLUK NE ZAMAN»...

Yürüyüş esnasında emperyalizmi ve yerli işbirlikçilerini yeren, işçiyi, köylüyü, orduyu yücelten sloganlar İstanbul caddelerini inletiyordu.

Yürüyüş aksim Anıtı etrafında söylenen İstiklâl Marşı, yapılan saygı duruşu ve Genel Başkanın kapanış konuşmasıyla son bu'muştur.

TAŞLAMA

Yeter Paşam Türk milleti uyandı
Ya ağadan yana ol ya bizden yana
Yaşın vardı seksenbeşe dayandı
Ya ağadan yana ol ya bizden yana
Devletçiyim dedin ferdi kayırdın
Nice aslanları zincire vurdun
Hep çileyi emekçiye ayırdın
Ya ağadan yana ol ya bizden yana
Hem harbe girmedik hem geri kaldık
Sayende arkadan dördüncü o'duk
Kemerleri sıka sıka boğulduk
Ya ağadan yana ol ya bizden yana
Osman Dağlım korkma halktan yana
Dolu kap taşırır boşalmışa dol
Kusura bakmazsan Paşam doğru yol
Ya ağadan yana ol ya bizden yana

Aşık MAKSUDİ

Bir geziden notlar 2

Şeirf Tekben

Sosya'istleri TİP şubesinde bulamazsınız. Yöneticileri ekmek derdinde olduklarından bina her zaman kapalıdır. Eğer parti binası bir dükkân ise bulaşmak, görüşmek daha kolay oluyor.

Uğradığım 27 ilçenin çoğunda TİP şubesi yoktu. Olanı da pek var saymak doğru mudur, bilmem. Bunlar kendi başlarına bırakılmış, ya bir terzi dükkânında, ya bir berberde, lokantada kurulmuş, dâvasına gönü'den bağlı ülkücü kişiler.

Her biri denizin ortasında terkedilmiş bir ada. Ne varsa oracıkta el yordamıyla bir şeyler yapmak isteyen insanların eserleri. Kırk yılda bir bu adaya Partiden bir yetkili gelir, bir takım havadan lâflar eder ve döner.

Yaptığım incelemeye göre, TİP'in tabanı ile tavanı arasında kapkara, bir perde vardır. İkisi de birbirini göremiyor, an'ayamıyor. Biri ayda, biri yerde.

Aydakilerin ne halt ettiklerini ve ne yapmak istediklerini görüyoruz.

Tabandakilere gelince: Bunların görüş ve düşünüşlerini kendilerinden derleyip not ettiklerimden okuyalım, öğrenelim:

TİP'li bir urgancı:

— İl başkanı geldi geçenlerde. Okumayın dedi bize. Ya'nız parti programını okuyun, yeter. Ötekiler kafanızı karıştırır.

Bırakın da bizim de azıcık kafamız karışsın, dedim. Yoksa sizde mi uyanmamızı 'istemiyorsunuz?

Terzi dükkânında:

— Bereket versin bizim partinin parası, kasası yok. Valla başımızdakiler birbirlerini yerlerdi.

Bir ilçe gazetesi sahibi:

— Parti erkânı tam gevşeklik içinde. Her şey kendiliğinden oluyor. Hani parti, bütün gücü ile sosya'izmi önlemeğe çalışsa gene bu kadar olur bu iş.

Gemlikli bir sosyalist:

— Millî ve demokratik devrim konusunda Türk Solu'nun tezine Aybarların niçin karşı olduğu anlaşı'ıyor. Onların yapmak istediği şey sosyalizm değil de ondan.

Bir köy enstitülü:

— Sosyalizmi kurmak enstitü kurmaktan çok zor. Biz günde 24 saat çalışarak o işin hakkından gelebildik. Bunlar oturdukları yerde bu işi nasıl başaracaklar?

Boyabatlı bir sosyalist:

— Bizim parti Alp Reel örneği, bitkisel hayat yaşıyor. Böyle baygın yatacağına ölsün, daha iyi... tööööbe.

Bir yol mühendisi:

— TİP, içindeki sosyalistleri attığına göre yapmak istediği şey nedir? Bence sosyalizm adına bir oyun dönüyor.

Notlar uzayıp gidiyor. Şimdilik burada keselim. Ama benim de bir diyeceğim var. Gördüklerime, dinlediklerime göre TİP yöneticilerini tutan bir partili ve sosya'ist yok. Bugün TİP'in tutumunu alkışlayanlar ağa partililerle, patronlar. Halktan uzaklaştıkça bu böy le o'ur.

Yargıçlar, Savcılar, Sanıklar DİKKAT!

UĞUR MUMCU

KİM Dergisi yazı kurulu üyesi Uğur Mumcu, aşağıdaki ilginç yazısında hukuk açısından kitap toplatma kararlarının Anayasaya aykırılığı üzerinde duruyor.

Türkiye'de birçok hukuksal kavram, özüne aykırı olarak yorumlanmakta ve birçok kurum kendi niteliğiyle çelişik değerlendirmelerle yozlaşmaktadır. Bu kavram ve kurumların kendi özleri ve nitelikleri dışında değerlendirilmeleri ve yorumlanmaları, bir yanlış ve zararlı gelenek olarak süregelmektedir. Bu hukuksal keşmekeşin ve başıbuyrukluğun önüne geçilmesi, ancak yasaları Anayasanın ışığında değerlendirmekle mümkün olacaktır. Yeni Anayasanın getirdiği özgürlük anlayışı ile kendilerini tel örgü ile sarılmış hisseden tutucu çevreler, bu yeni özgürlükler düzenini bir yandan ekonomik baskılar, ilkel yasa tehditleri ile işlemez duruma getirmeye çabalarken, öte yandan Anayasanın getirdiği hukuksal güvenceleri dolaylı yollarla etkisiz hâle sokmak istemekte ve de acıyla belirtelim ki, bunda başarı sağlamaktadırlar.

1961 Anayasası, taşıdığı özgürlük güvenceleri ile sosyal demokrat bir nitelik taşımaktadır. Biçimsel özgürlükler, çağdaş burjuva demokrasilerinin hukuksal dayanaklarından alınmış, bunların işe-yiş olanakları, çok yönlü toplumların demokratik gelenekleri ile bağlı bir ortamın işleyiş koşullarına bırakılmıştır. Bu nedenle, her siyasal gücün, Batı demokrasisi ilkelerine bağlı olup olmadıkları da bu Anayasanın getirdiği düzenle ne oranda bağdaşıp bağdaşmadıkları ile yakından ilgilidir. Bu Anayasa, getirdiği hükümlerle işlemez duruma sokulursa, Siyasal Partilerin batı demokrasisi ilkelerine bağlı olmadıkları gibi, Batıya sadece toplum içindeki «asalak bir sınıfın çıkarlarını desteklemek için» benimsedikleri, temelinde klâsik demokrasinin bile özüne aykırı eylem ve işlerlerde bulundukları saptanmış olacaktır. Demokrasiye bağlı olduklarını söyleyenlerin, öncelikle, bağlı olduklarını söyledikleri demokrasi kuralları ile çelişmemeleri gerekir.

Bu kısa ve zorunlu girişten sonra, Anayasamızın hükümleri gereğince kitap toplatmanın anayasaya aykırı olduğunu belirteceğiz. Anayasamızın **basın ve yayımlarla ilgili hükümler** kenar başlığını taşıyan bölümünde ve 24 üncü maddesinde şu hüküm yer almaktadır:

Kitap ve broşür çıkarma hakkı madde: 24

«...... kitap ve broşür yayımı izne bağlı tutulamaz, sansür edilemez. Türkiye'de yayımlanan kitap ve broşürler 22. maddenin 5 inci fıkrası hükümleri dışında toplatılmaz...»

24 maddede belirtilen 22. maddenin 5 inci fıkrası ise şu hükmü getirmektedir:

«...... Türkiye'de yayımlanan gazete ve dergilerin toplatılması bu tedbirlerin uygulanacağı kanunun açıkça gösterdiği suçların işlenmesi halinde ve ancak hâkim kararı ile olabilir...»

Bu iki anayasa hükmünden çıkaracağımız sonuçlara göre, piyasaya çıkmış bir kitabın toplatılması için şu kesin koşulların varlığı gereklidir.

1 — Bir suç işlenecek, suç tüm yargı aşamalarından geçerek kesinleşecek.

2 — Sanığa uygulanan maddede ayrıca «... bu suçların işlenmesi hallerinde, suç unsuru sözleri taşıyan kitaplar toplatılabilinir...» hükmü yer alacak.

3 — Suçu saptayan hükümle birlikte, ya da ayrı olarak yargıç karar vermiş olacak...

Oysa, bugünkü uygulamada suç unsuru sözleri kapsadığı sanılan kitaplar Ceza Muhakemeleri Usul Kanunun 86 ncı maddesi ile toplatılmaktadır. Söz konusu madde ise aynen şu hükmü getirmektedir:

CMUK madde 86. Zabıt ve Arama-Subut vasıtalarından eşyanın muhafaza ve zaptı:

«...... Tahkikat için subut vasıtalarından olmak üzere faydalı görülen yahut müsadereye tâbi olan eşya muhafaza ve başka suretle emniyet altına alınır.

Bu eşya bir şahsın yanında bulunur veya şahıs rızası ile teslimden kaçınırsa zaptolunur...»

Madde, kovuşturmaya yararlı olabilecek, ispat aracı olan eşyanın emniyet altına alınması ile ilgilidir. Madde, taşıdığı ifade ile amacını sınırlamıştır. Maddedeki temel ölçü olayın aydınlanmasına yarayacak ispat araçlarının toplanması ve yitirilmeden ele geçirilmesidir. Bir cinayette, suç aracı olan tabanca, bıçak bu madde ile emniyet altına alınmaktadır. Fikir suçlarında ise (Böyle bir suç çeşidi demokrasinin özüne aykırıdır ve ancak bu çeşit suçları koyan toplumların demokrasi düzeylerini yansıtmaktadır) suç, suç ögeleri taşıdığı ileri sürülen kitapla işlenmiştir. Suç kitabın kapsamı içinde değil, kitabın içinde satırların arasındadır. Bir tek kitabın incelenmesi suçu ortaya koyabilecektir. Bu böyle iken, dâva açılmadan önce kitabın toplatılması ve sanığın tutuklanması, yasa dışı bir gelenek haline getirilmiştir. Yukarıda anayasa ile ilgili açıklamalarımızda belirttiğimiz gibi, bir kitabın toplatılması için öteki koşullar hiç düşünülmese bile, sadece «...... bu tedbirlerin uygulanacağı kanunun açıkça gösterdiği suçların işlenmesi halinde... olabilir...» hükmü gereğince, maddede ayrıca bu hükme uygun bir fıkranın bulunması gereklidir. Oysa, yıllarca az gelişmiş demokrasimizin jandarmalığını yapmış olan ünlü 141. ve 142. maddelerde bile böyle fıkra yoktur. Ceza Yasamızda bu hükmü kapsayan madde olmadığına göre yürürlükteki yasalarımıza göre kitap toplamak kesinlikle Anayasaya aykırıdır.

Nasıl ki bir cinayette sadece suçu aydınlatacak tabanca ve bıçak emniyet altına alınır, yurt içindeki bütün tabanca ve bıçaklar toplatılmaz ise, kitapların da toplatılmaması gerekir. Ayrıca, fikir suçlarının öteki suçlara göre ayrı özellik ve nitelikleri vardır. Kovuşturmada bu özellikler göz önüne alınmalı fikir suçlusu suç üstü yakalanan bir cinayet sanığı gibi izlenmemelidir.

Anayasamızın 22. ve 24 üncü maddeleri açıktır. Bu maddeler yürürlükte iken Anayasamızın buyruklarına karşın, kitap toplatmak için yargıca başvuran savcılar ve de bu kararı Anayasaya aykırı olarak veren yargıçlar, konunun bu açık yönü üzerinde durmalı, uygulamaları ile Anayasa egemenliği sağlamak ve kararlar Anayasamız ile çelişmemelidir.

Yayınladıkları kitaplar, Anayasaya aykırı olarak toplatılan yazar ve yayınevi sahiplerinin tazminat hakları ve bu tazminatın kimlerden isteneceği de ayrıca üzerinde önemle durulması gerekli bir özel hukuk konusudur.

genç sinema DEVRİMCİ SİNEMA DERGİSİ

"Genç Sinema" hareketi üzerine

Gürgün Say

Emperyalizmin sömürüsü altındaki bir ülkede, teknolojik isterleri olan sinema sanatı da geri olmak durumundadır.

Sinema sanatı, resim, dekorasyon, mimari, dram sanatı gibi öteki sanat dallarından geniş ölçüde yararlanır. Batı ülkelerinde, sinema çıkıncaya kadar, bu sanat dalları ekonomik gelişmeye paralel olarak büyük yol katetmiş, kendine göre bir gelişme çizgisini izlemişti. Feodal Osmanlı toplumu ise, Batıdaki bu gelişmelere ayak uyduramadığı için, Batı sanatının izlediği çizgiden habersizdi. 1914 yılında sinema, yurdumuza girdiğinde, kendisini geliştirecek öteki sanat dallarından yoksundu. Bu koşullar altında, sinema sanatının serpilmesi olanaksızdı.

İlk denemeler ve Cumhuriyet Türkiyesindeki çalışmalar, sinema sanatını kavrıyamıyan eller ve kâr amacını güden kişiler tarafından yönetildiğinden, yörüngesine oturamadı. Öte yandan, İstanbul'da sinema endüstrisi kurulmaya başladığında, büyük şehirlerdeki birkaç salonla bu endüstrinin yaşıyamıyacağı anlaşıldı. Yapımcılar, ekonomik nedenlerle Anadolu'ya yönelmek zorundaydılar. Dünya yüzeyindeki gelişmeye paralel olarak, toplumun bütün sınıf ve tabakaları tarafından bu yeni sanatın aranılır olması gerekliydi. Ne var ki, yabancı filmleri Anadolu halkının benimsemesi olanaksızdı. Türk filmciliğinin kasabalara kadar yayılabilmesinin nedeni budur. Gerçekten, Anadolu'nun yerli filmciliğimiz için pazar hâline gelmesi, ilkel duyguların şarkvâri bir ucuzluk içersinde sömürülmesiyle mümkün olmuştur. Mantık dışı konular, göbek salınelerinde doruğuna erişen tombul çıplaklıklar, film boyunca kovaları dolduracak gözyaşları, itiş kakış tulûatı, dakikada bir kapıyı çalan meşru ve gayri meşru doğum, ölüm, aşk, intihar, ihanet olaylarıyla, bugünkü Türk filmciliği, ezik kasaba küçük burjuvazisini ve kapitalist gelişme karşısında iyice gerileyen esnaf - zanaatkâr takımını, karan'ık, ama «aileye mahsus» bölümlü salonlarda şaşkın tavuk gibi yakalar.

Bu arada, bazı iyi niyetli yönetmenlerin seyrek çıkışları da, yapımcı, sansür, polis baskısı ve salon sahiplerinin barajlarına çarpıp kırılmıştır. Yapımcının kolay ve ucuz yoldan kâr hırsı, egemen sınıfların bekçiliğini yapan bazı mercilerin halktan yana çabaları önlemesi, bu yönetmenleri sonuçta yenik düşürmüştür.

Bu panoramanın yanı sıra, sinema yazarları, eleştirmenleri ve onların gerçekleştirdiği Sinematek Derneği, Yeni Sinema Dergisi vb. gibi çevrelerde toplanmış olan dürüst ve ulusal sinema kaygusundaki küçük burjuva kökenli aydın'arın, dar bir sinema meraklıları çevresini saran olumlu çabaları da, sinemanın gerçek ögelerinin tanınmasında ve yeni kuşak sinemacıların yetişmesinde payı olmuştur.

Şimdi gelelim yazımızın konusu olan «Genç Sinema» hareketine...

«Genç Sinema» hareketini, yayın organları olan aynı isimdeki küçük dergiden tanıyoruz. Derginin birinci sayısında yayınlanan bildiri, bu genç ekibin yaptığı çıkış hakkında bize yargılama olanağı veriyor:

«Genç Sinema, elli yıllık bir deneyden sonra, Türkiye'de sinema olayının yeniden ve kökten ele alınması gerektiği kanısındadır. Bu hesaplaşmanın tek amacı, devrimci, halka dönük ve bağımsız bir sinemanın yaratılmasıdır.»

Genç Sinema dergisinde Gaye Petek, «sinemada devrim yapmak var bir, devrim adına sinemayı kullanmak var iki» ve «genç, sineması ve sinema alıcısıyla toplumu devrime çağıramıyorsa, hem sanatçı, hem devrimci değildir», Mutlu Parkan, «sinemacı, özellikle genç sinemacı, yıllarca sermayeci düzenin halkı uyutmak için bir propaganda, bir beyin yıkama aracı olarak kullandığı sinemaya artık gerçek anlamını vermelidir.» Jak Şalom, «herşeyden önce kurtuluş için bir eylem, sonra da bir film olacaktır. Sanatı bir devrim olarak görecektir sinemaci. Sinema bir silâhtır, devrime hizmet zorundadır.», «Veysel Atayman, «kurulu düzensizliği yadsıyan halk tabakalarıyla somut bir ilişkiyi kendine amaç bilen gerçek bir bağımsızlık ve özgürlük tutkusuyla ortaya çıkan Genç Sinema, var olan düzenle atbaşı gitmekten kaçınmayan sinema düzeninin tam karşısında yer alacak, sorunlara eğiliş, çözüm arayış biçimiyle gerçekten ulusal sinema olacaktır.» demektedirler.

Bu yeni sinema hareketini lise ve üniversite öğrencileri yürütüyor. Yaşlarının verebileceği coşku ve iyimserliği de göz önüne alarak, yeni bir soluk getirmelerini bekliyoruz.

«Genç Sinema» cıların çıkışını şöyle niteleyebiliriz:

1 — DEVRİM İÇİN SİNEMA:

Genç Sinemacılar, Türk sinemasında ilk kez emekçi sınıflardan yana olduklarını politik görüşleri için bir propaganda aracı olarak kullanacaklarını söylüyorlar.

2 — BİÇİMDE YENİLİK:

Kendilerinden önce sinemaya karşı çıkma bilinciyle hareket ediyorlar. Yoz ve geri sinemanın biçimini aşacaklarını belirtiyorlar.

3 — ORTAK İLKELER ÇEVRESİNDE TOPLANMIŞ BİR EKİP:

Bu hareket, belli görüşteki sinemacıların Türk Sinemasına toplu girişidir. Sinemamızda ilk kez, sanat ve politika açısından ortak ilkeler çevresinde toplanabilmiş bir ekiple karşılaşıyoruz. Özellikle sinemada ekip hâlinde çalışmaları, etkenliklerini arttıracaktır. Fransa'da «yeni dalga» çıkışının tutması gibi...

4 — BİR AKIM YARATMAK:

Ekip olmak, birçok ülkede örneğini gördüğümüz gibi en etkin bir yoldur. Ekip olarak ortaya konacak ürünler bir akım yaratır. Akımın ömrü ve geçerliği istenilenlerin gerçekleşmesine bağlıdır. Özetlersek, devrimdeki görevinin bilincinde, hangi sınıftan yana olduğunu seçmiş, kendisini bu yola adamış bir akım yaratılabilir. Devrimci Sinema akımı gibi...

5 — EKONOMİK BASKIDAN KORUNMAK:

Türkiye'de halk için herhangi birşey yapmak istendiğinde, ekonomik baskılarla karşılaşılır. Genç sinemacılar, kendi ekonomik olanaklarıyla hareket etmek zorunda bulunduklarını anlamışlardır. Tabiî kendi olanaklarıyla ancak kısa filmlere yönelebilirler. Kısa filmlerin ne denli etken olduğunu birçok ülkeler ispatladı bu güne kadar. Yalnızca İvens'in filmlerini anmamız yeter.

Bu kolay başarılamıyacak bir savaştır. On'arın çabalarına katılıyoruz. Antiemperyalist ve antifeodal savaşı yürüten bizler, ulusal sinema hareketini başlatan gençlerle kendimizi aynı cephede görüyoruz. Güclerimiz arasında gerektiğinde organik bağlar kurulabilir. Er geç, bütün dağlardan inen coşkun sular, ırmakta buluşur.

DİRENÇ

M. Orhon Arıburnu

Sen iki baş kuru soğanı
Bir dilim ekmeğe katık ederken
Kim yıkarsa yıkasın yağlı bulaşıkları

Sizler
Türkiyemde
Sizler
Dünyamda
İnsanlık dışı ezilenler

Sizler
Türkiyemde
Dünyamda
İkizler
Üçüz'er
Beşizler

Sizler uzaktan
Sizler yakından
Acılarla dolu kardeşler

Sizler
Türkiyemde
Dünyamda
Yaşatmak için ölenler

Kim yıkarsa yıkasın yağlı bulaşıkları
Kuru soğan
Kuru ekmek aşkına
Bir tutam tuz
Bir tutam mutluluk aşkına

Kim yıkarsa yıkasın yağlı bulaşıkları
Birleşelim
Birleşelim
Yoksul İnsanlar Aşkına!...

Güçlüklere rastlandıkça sosyalizme daha sıkı sarılınmalıdır

KONGRELER VE PARTİLER ÜZERİNE

A. BAŞER KAFAOĞLU

Adalet Partisi kongresinin sona erişiyle Türkiye'de siyasî yelpazede önem taşıyan üç partinin iç durumları bir açıklığa kavuştu. Artık iç politikada bir tahlille durumumuza bir teşhis koyma zamanı gelmiştir.

Önce AP'den başlarsak, burada yerleşmiş düzeni her şeyi ile kabul eden Yeminliler grubu ile düzeni hiç olmazsa üst yapıda daha sağa götürecek kanat çarpıştı. Düzenciler üst yapıda sağa olan kanadı açık bir yenilgiye uğrattı. Bunun sağlanmasında Başbakan Demirel aşırı sağcı denen kanadı tasfiyede düzeni koruma çabasında olanlarla belirsiz de olsa işbirliği yaptı. Bilgiç listesine giren bakanlara «Genel Yönetim Kuruluna girerseniz Bakanlıktan çekilirsiniz» derken, Yeminliler listesine giren Bakanlar için böyle bir uyarmaya hiç lüzum görmedi. Kuvvetle dolaşan bir söylentiye göre de kardeşi aracılığı ile sağcı denen Bilgiç listesini desteklemediğini yaydı. Genel Başkanın ve tutucu çevrelerin alt ve üst yapı kurumlarıyla var olan düzenen ve bu düzenin kurumlarına kurallarına sahip çıkmasiyle içinde Bilgiç-Sükan ve Turgut gibi Adalet Partisine damgasını vurmuş bakanların da bulunduğu sağcı denen liste umulmadık bir yenilgiye uğradı.

Adalet Partisinde olanlara iyi teşhis konulmalıdır. Yenilgiye uğrayan listenin iktisadî görüşünü temsil eden Mehmet Turgut'un aslında ilginç fikirleri vardır. Siyasî eğilimi yanlış da olsa kanaatlarında samimi bir insan olan Mehmet Turgut özel teşebbüsün de düzenlenmesine taraftardır. Bu şekilde bir düzenleme olmadıkça özel teşebbüsün kamu çıkarlarıyla bağdaşamıyacağı kanısındadır. Taban dürüst inançlarında katı bir insan olan Mehmet Turgut düzenlenmiş bir özel kesimi kalkınmanın tek şartı olarak görür. Yeminlilerin ekonomik görüşünü ise Prof. Aydın Yalçın temsil etmektedir. Aydın Yalçın'a göre özel sektör piyasa kanunları ve fiat mekanizması ile kendisini düzenler. «Halk yararına» denilerek dahi bir müdahale bu mekanizmayı atalete sevkedebilir.

Yapılacak müdahaleler gayet asgaride ve Vergi, Kredi, Para politikalarını alanlarında kalmalıdır. Hâkim çevreler Aydın Yalçın'ın görüşüne daha çok sahip çıkmıştır. Çünkü, devlet tarafından düzenlenen bir özel sektörün, katî bir dirijizmin, üst yapıda neler getireceğini anlamıştır. Doğrusu da istenirse ekonomik görüş farkından çok, üst yapıdaki görüş farklarıyle bu iki hizip birbirinden kamuoyunca tefrik ediliyor. Ekonominin devlet eliyle özel sektör içinde dirije edilmesine taraftar olan grup karakterli, dini bütün kadroya sahip olma idealindedir. Kilit mevkilerine de bu endişe ile devlet ve din işlerini birbirine karıştıran kişileri, getirmişlerdir. Burada aydın ve okumuş kimselerin antipatisine hedef olmuşlardır. Kongrede yenilgileri de sağın yenilgisi olarak nitelenmiştir. Mukaddesatçılık sağcılığın tek unsuru ise bu doğrudur. Ama aslında olan bu değildir. Düzenin biraz daha yerleşip kökleşmesidir. Statü çevreleri olanlardan, durumdan hoşnuttur. Ekonomik bakımdan kapitalizm gitgide daha sağlam temellerle yerleşmektedir. Ve bir «el şakası» olmazsa, yakın bir gelecekte tehlike olmadığı konusunda bulunan hâkim çevreler, zinde güçlere çok antipatik görünen dinsel akımlardan ve bu akımlara taraftar gibi görünen AP. büyüklerinden kurtulmak istemişler ve operasyonu bir ölçüde başarmışlardır. Bir parti seçimlerden güvenli ise, önce o seçim mekanizmasını ortadan kaldırabilecek olanakları azaltır. Lâiklik karşısındaki akımlara karşı özellikle genç subayların tepkisini bilen, çok iyi hesaplayan hâkim çevreler bu kanılarını belirliyen bir yol tutmuşlardır. Demirel'in Yassıada hükümlüleri konusundaki tutumunun izahı da budur.

CHP'de olanlar da aslında AP'ye paraleldir. Burada AP. dinci kanadını budarken, lider ekonomide daha radikâl olmaya karşı çıkan Satır ve Erim gibi politikacıları himaye kanatları altına almıştır. Düzencilerin bir kolu da CHP ve nüfus etmişlerdir. «Evet bu düzen değişmelidir, ama yıkılmamalıdır, çok fazla da değişmemelidir.» «İsmet Paşa»nın tedrici yaklaşmalar politikası, Demirel ile paralel oturmuştur.

Ona paralel çizgi çizilmiştir. Kapitalizm, bugünkü kurumlarıyla CHP'yi de frenlemiştir. Ne var ki, Muammer Aksoy ve Fikret Gündoğan gibi içten «Ortanın solu»na inananlar ne bayrağı bırakmışlardır, ne de kesin bir yenilgiye uğramışlardır. Burada halâ ortanın solu için bir ümit ışığı yanmaktadır. Ve bu Millî Demokratik Devrim açısından ümit vermektedir.

TİP. kongresi bu bilgiler ışığında incelenmelidir. Sosyalistler için kabul edilmesi ne kadar zor da olsa duruma gerçek bir teşhis koyalım: Türkiye'de kapitalizm gün geçtikçe kuvvet kazanmaktadır. Özellikle 1967 ve 1968 de Türkiye'ye gelen yığın halinde yabancı sermaye ile kapitalizmin ana unsurları olan Holdingler, halka açık şirketler vergi indirimleri kuvvetli kapitalist dayanışma kurumları, reklâmcılık, kapitalist düzeni tamamlayıcı nitelikteki sendikacılık Türkiye'de bir hayli yer ve yol kazanmıştır. Lâstik, hafif içkiler, makine ve montaj sanayiinde kontrolu ele geçiren yabancı sermaye Anadoluya yaydığı dağıtıcı ve bayileri ile halkın bilinçlenmesine hayli törpülemektedir. Bu durumdadır ki TİP sağa kaymıştır. Yoksa Aybar ve arkadaşlarının karakter durumları, bu kaymanın, bu sapmanın tek nedeni değildir. Ancak bu kapitalistleşme, bir tuhaf olmakta, hiç bir yerdeki modele uymamaktadır. Buna yarı sömürge biçimi kapitalistleşme de diyebiliriz. Demokratik devrim yapılmadan, toprak ağalığı tamamen kalkmadan burjuva hürriyetleri ve hukuk kurumları hâkim çevrelerin tanıdığı ölçüler içinde de olsa verilen bir tuhaf kapitalistleşme... Böyle bir değişim süreci belki, kapitalizmin teknoloji ilerledikçe bugün ulaşmış bulunduğu bir aşamanın ürünüdür.

Belki de haberleşme araçlarının ilerlemesiyle varılan yeni bir sentezdir.

Kapitalizmin kökü ya da yönetimi dışarda olmak üzere, Türkiye'ye kendi kurum ve tutumlarıyla sıkı bir şekilde, plânlı bir şekilde yerleşmesiyle siyasî yelpaze 1966'dan bu yana hızla değişmiştir. Gerçek sosyalistler olarak yurdumuzdaki değişiklikleri dikkatli bir şekilde incelemeye mecburuz. Bu gelişmeleri dikkatli bir tahlil süzgecinden ve günlük değişiklikleri dikkatle izlemeden bir sağlam sonuca varma olanağı yoktur. Bir şey yanlış anlaşılmamalıdır. Sosyalizmin alışılmış uygulamalarına denk gelmedikçe, suçlu olarak onu görmek, başka sıfatla sosyalizmler aramak bir şeydir, sınıfsal tahlil yöntemlerini değişen durumlara göre uygulama çareleri aramak başka şeydir. Güçlüklere rastlandıkça sosyalizme daha sıkı sarılınmalıdır. Çünkü, her güçlünün çâresi sosyalist düşünce yönetiminin kendi içinde vardır. Yeter ki ne küçümseyip onun aslî unsurlarına göz kapama, ne de onun yeni durumlara ve olaylara, uygulanma zorunluğunu unutma yollarına sapmıyalım. Alt yapıda olanları da en az üst yapıda olanlar kadar dikkatle inceliyelim.

TÜRK SOLU: Haftalık Gazete • Sahibi: Şerif Tekben • Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Gözen • İdare yeri, Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Cad. No. 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 • Ankara Temsilciliği: Ahmet Say, Yüksel Caddesi Bayındır Sokak No. 43/A • Dizgi tertip: Yüksel Matbaası. Basıldığı Yer: Talât Matbaası

İstanbul Dağıtımı: Fuat Büte, Ankara Caddesi No. 34, Tel: 27 89 49 • Ankara Dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi • Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özşişman, İzmir • Yıllık Abonesi: Yurt içi 40 TL., Avrupa uçak: 80 TL., Amerika uçak: 170 TL., • İlân santimi 20 TL., Yayın İlânları % 50 indirimlidir.